БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетинген

1954
ОКТЯБРЬ
26
ВТОРНИК
№ 213 (3150)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Коммунизм тургузуушкуну дээш демиселге совет улустуң улуг сорук киирикчи болгаш удуртукчу күжү — Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин!

(Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюнга СЭКП ТК-ның кыйгырыгларындан).

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюнга

СЭКП ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл ою делгерезин!

2. Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының делегейге эп-сеткил каттыштырылгазы делгерезин!

3. Тайбың дээш, демократия дээш, социализм дээш демисежип турар бүгү улустарга акы-дуңманың байыры!

4. Бүгү чурттарның ажылчы чоннары! Бир эвес улустар тайбынны камгалаарының херээн боттарының холунга алыр болгаш ону туюлунга чедир камгалаар болза, тайбың камгалатынган болгаш быжыглатынган турар! Тайбың дээш демиселге улустарның чаңгыс эвин быжыглаңар!

Улустарның аразынга быжыг тайбың делгерезин!

5. Бүгү делегейде тайбың талалакчыларының күчүлүг шимчээшкини делгерезин! Бүгү чурттарның ажылчы чоннары, улустар аразынга тайбың кады ажылдажылга дээш, делегейниң чаа дайынының айыылынга удур идепкейлиг демисежиңер!

6. Бүгү чурттарның ажылчы чоннары! Атомнуг, водородтуг болгаш массалыг узуткаашкынның өске-даа чепсээн хоругдаары дээш, чепсеглениишкиннерниң бүгү-нииити кызырылдазы дээш демисежиңер!

7. Герман милитаризмниң катап төрүтүнеринге удур, агрессчи шериг бөлүглежиишкиннерин тургузарынга удур демиселге улустарның эп-сеткил каттыштырылгазы быжыгып турзун!

Европаның бүгү улустарынга быжыг тайбың болгаш коллективтиг айыыл чок чорук дээш!

8. Улус ажыл-агыйының улам ыңайгы көдүрлүүшкүнү дээш, улустарның чаагай байдалын чайгылыш чокка бедидер дээш, социалистиг ниитилелди тургузары дээш чедиишкинниг демисежип турар улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарынга акы-дуңманың байыры!

Улус-демократтыг чурттарның болгаш Совет Эвилелиниң бузулбас найыралы база кады ажылдажылгазы делгереп, быжыксын!

9. Улус ажыл-агыйының болгаш культураның көдүрлүүшкүнү дээш, чурттуң индустриализациязы дээш, социализмниң үндезиннерин тургузары дээш чедиишкинниг демисежип турар улуг кыдат улуска акы-дуңманың байыры!

Бүгү делегейде тайбыңның күчүлүг фактору—совет болгаш кыдат улустарның бузулбас найыралы база кады ажылдажылгазы делгереп, чечектелзин!

10. Улус ажыл-агыйын катап тургузары дээш, тайбың дээш, демократтыг эгелерге Кореяның национал каттыжыышкыны дээш демисежип турар Корей Улус-Демократтыг Республиканың маадырлыг улузунга акы-дуңманың байыры!

11. Тайбың болгаш демократия дээш, бодунуң төрээн чуртунуң улус ажыл-агыйын катап тургузары дээш демисежип турар Вьетнамның Демократтыг Республиказының маадырлыг улузунга акы-дуңманың байыры!

12. Барыын Германияны делегейниң үшкү дайынының одаа кылдыр хуулдурарының кем-буруулуг планнарынга удур демисежип турар Германияның демократтыг күштеринге байыр!

Чаңгыс-аай, хамаарышпас, демократтыг болгаш тайбыңга ынакшылдыг Германияны тургузар дээш демиселдиң идегелдиг чөлеңгиижи—Герман Демократтыг Республика делгерезин. Европага тайбыңны быжыглаарының чаагай байдалынга герман болгаш совет улустарның аразында бузулбас найырал өзүп, быжыксын!

13. Бүгү делегейге тайбыңның чаагай байдалынга Совет Эвилелиниң болгаш Индияның улустарының аразында найырал болгаш кады ажылдажылга калбарып, быжыксын!

14. Империалистиг дарлалга удур боттарының хосталгазы болгаш национал хамаарышпас чоруу дээш демисежип турар колония болгаш хамаарылгалыг чурттарның улустарынга акы-дуңманың байыры!

15. Улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадыры дээш, дайынны болдурбазы болгаш бүгү делегейге быжыг тайбыңны хандырары дээш демиселге Англияның, Американың Каттышкан Штаттарының болгаш Совет Эвилелиниң улустарының найыралы делгерезин!

16. Тайбың дээш, герман милитаризмни катап төрүтүндүреринге удур, Европага коллективтиг айыыл чок чорукту тургузары дээш демиселге Совет Эвилелиниң улустарының база Францияның болгаш Италияның улустарының аразында найырал болгаш кады ажылдажылга быжыксын!

17. Национал хамаарышпас чорук дээш, бодунуң төрээн чуртунуң демократтыг хөгжүлдези дээш, япон милитаризмни катап төрүтүндүреринге болгаш Японияны Ыраккы Чөөн-чүкте шериг плацдармы кылдыр хуулдурарынга удур эрестиг демисежип турар япон улуска байыр!

18. Тайбыңны камгалаарының болгаш быжыглаарының тендиш дивес политиказы, чаа дайынны белеткээринге болгаш өөскүдеринге удур демиселдиң политиказы, улустар аразының кады ажылдажылгазының болгаш бүгү чурттар-биле ажыл-херекчи харылзааларны хөгжүдериниң политиказы—Совет Эвилелиниң тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказы делгерезин!

19. Совет Армияның болгаш Флоттуң дайынчылары! Боттарыңарның шериг болгаш политиктиг билиглериңерни чүткүлдүг бедидиңер, боттарыңарның дайынчы мергежилиңерни сайзырангайжыдыңар, чаа техниканы болгаш боо-чепсекти шиңгээдип алыңар!

Тайбыңны болгаш бистиң Төрээн чуртувустуң айыыл чок чоруун камгалап турар, тиилелгелерниң алдары-биле бүргетинген Совет Чепсектиг Күштер делгереп, быжыксын!

20. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Коммунистиг партияны болгаш Совет чазакты долгандыр улам сырый каттыжыңар, бистиң чуртувуска коммунистиг ниитилелди тургузарының улуг херээнге бистиң күштеривисти болгаш чогаадыкчы энергиявысты мобилизастаалыңар!

Партияның, чазактың болгаш улустуң бузулбас чаңгыс эви делгерезин!

21. Совет тургузугнуң тендиш дивес үндезини — ажылчын аңгы-биле колхозчу тараачыннарның бузулбас эвилели делгерезин!

22. Хөй националдыг социалистиг күрүнениң күжүнүң болгаш күчү-шыдалының үнер дөзү—бистиң чуртувустуң улустарының акы-дуңма найыралы делгерезин!

23. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Совет экономиканың улам ыңайгы көдүрлүүшкүнүнче, улустуң материалдыг болгаш культурлуг чаагай байдалын бедидеринче, бистиң Төрээн чуртувустуң күчү-шыдалын болгаш айыыл чок чоруун быжыглаарынче угланган партияның болгаш чазактың политиказын амыдыралга боттандырары дээш демисежиңер!

24. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Бешки беш чыл планының хуусаа бетинде күүселдези дээш социалистиг чарышка чаа-чаа чедиишкиннерни чедип алыңар! Улус ажыл-агыйын улам ыңай көдүрериниң болгаш совет улустуң чаагай байдалын бедидериниң үндезини—күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүү дээш бүгү улустуң шимчээшкинин калбартыңар!

25. Эр, херээжен ажылчыннар, инженерлер болгаш техниктер, мастерлер! Продукцияның бүгү хевирлериниң бүдүрүлгезиниң планының күүселдези дээш демисежиңер! Бүдүрүлгениң чаа-чаа курлавырларын ажыдып болгаш ажыглалга киириңер! Эртемниң, техниканың болгаш мурнакчы дуржулганың чедиишкиннерин бүдүрүлгеге калбаа-биле нептередиңер! Продукцияның шынарын экижидиңер, бот-үнезин чиигедиңер!

26. Хөмүр даш үлетпүрүнүң эр, херээжен ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Бүгү шахталарның бүдүрүлге планнарының күүселдезин чедип алыңар, бүдүрүлге организациязының эргилделиг методун нептередиңер! Чаа-чаа шахталарны болгаш хөмүр даш уургайларын дүрген тудуңар, оларның төлевилел күчү-шыдалын шиңгээдип алыңар! Улус ажыл-агыйынга улам-на хөй хөмүр дашты бериңер.

27. Нефть үлетпүрүнүң эр, херээжен ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Нефть тывыжын болгаш ажылдап кылыышкынын улгаттырары дээш демисежиңер, скважиналар өрүмнээшкининиң дүргедеткен методтарын калбаа-биле шиңгээдиңер! Нефтилиг чаа-чаа черлерни дүрген шиңгээдип ап, чаа заводтарны тудуңар! Бедик шынарлыг улам-на хөй нефтини болгаш нефть продуктуларын бериңер!

28. Совет металлургтар! Металлургияның болгаш даг рудаларының бүдүрүлгелериниң күчү-шыдалдарын ажыглаарын экижидиңер, бүдүрүлгениң технологиязын сайзырангайжыдыңар! Бүдүрүлге бүрүзүнүң бүгү номенклатура талазы-биле планнарының күүселдезин чедип алыңар! Чуртка улам-на хөй шойну, каңны, прокатты, өңнүг металлдарны берээлиңер!

29. Электротехника болгаш радиотехника үлетпүрүнүң эр, херээжен ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Бедик шынарлыг дерилгелерни, приборларны болгаш аппаратураларны бүдүрерин бүгү хемчег-биле көвүдедиңер! Чоннуң культура-амыдыралынга херектиг улам-на хөй бараанҥарны бүдүрүп үндүрүңер!

30. Электростанцияларның ажылдакчылары! Энергетиктиг чаа күчү-шыдалдарны ажыглалга дүрген кииринер, мурнакчы техниканы калбаа-биле нептередиңер!

31. Машина тудуушкунунуң үлетпүрүнүң эр, херээжен ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Чаа-чаа машиналарны, приборларны болгаш дериглерни бүдүрерин калбартыңар, оларның шынарын бедидиңер! Тракторларны, автомобильдерни, комбайннарны, көдээ ажыл-агый машиналарын болгаш немелде кезектерни бүдүрүп үндүрерин көвүдедир дээш чүткүлдүг демисежиңер!

32. Химия үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Минералдыг удобрениелер, бедик шынарлыг будуктар болгаш улус ажыл-агыйынга өске-даа химиктиг продуктулар бүдүрерин бүгү хемчеглер-биле көвүдедир дээш демисежиңер!

33. Эр, херээжен ажылчыннар, инженерлер болгаш техниктер—тудугжулар! Чаа-чаа бүдүрүлгелерни, совхозтарны болгаш машина-трактор станцияларын, чуртталга бажыңнарын, школаларны, эмнелге черлерин, уругларның болгаш культураның албан черлерин дүрген тудуңар! Тудугнуң бот-үнезин кудуладыңар, шынарын бедидиңер!

34. Тудуг материалдарының үлетпүрүнүң эр, херээжен ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Цементини, демир бетон конструкцияларны, кезектерни, бүгү кылыгларны болгаш материалдарны бүдүрерин көвүдедиңер! Бистиң Төрээн чуртувустуң тудугларынга хөй санныг бедик шынарлыг тудуг материалдарын бериңер!

35. Ыяш, саазын болгаш ыяш ажылдап кылыр үлетпүрнүң эр, херээжен ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Ыяш белеткелин болгаш саазын кылырын көвүдедиңер! Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидиңер, механизмнерни долузу-биле ажыглаңар! Чуртка хөй санныг бедик шынарлыг ыяш материалдарны, саазынны болгаш мебельди берээлиңер!

36. Калбак хереглел бараанҥарының үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Хөй санныг эки шынарлыг болгаш чараш пөстерни, каас хептерни, быжыг болгаш шиник идиктерни база өске-даа бедик шынарлыг бараанҥарны бүдүрүңер! Бүдүрүп үндүрер продукцияның ассортиментизин калбартыңар, чиг-этти камналгалыг ажыглаңар! Калбак хереглел бараанҥарының бүдүрүлгезиниң улуг көдүрлүүшкүнүн хандыраалыңар!

37. Аъш-чем бараанҥарының эът болгаш сүт продуктуларының үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Аъш-чем бараанҥарының бүдүрүлгезин бүгү хемчеглер-биле калбартыңар, оларның шынарын экижидиңер! Чонга хөй чигирни, үс-чагны, эът, сүт болгаш өске-даа продуктуларны берээлиңер!

38. Балык үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Балык тудуушкунун көвүдедиңер, балык ажылын хөгжүдүңер, бүдүрүп үндүрер продукцияның шынарын бедидиңер! Тывыш флодун болгаш балык тударының чепсек-херекселдерин эң эки ажыглаңар!

39. Көдээ ажыл-агыйның ажылдакчылары! Социалистиг көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларының күчүлүг көдүрлүүшкүнү дээш демисежиңер! Чуртка хөй тарааны, сүттү, эътти, дүктү, хөвеңни, лённу, чигир свеклазын, картофельди, ногааларны болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын берээлиңер!

40. Эр, херээжен колхозчулар! Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидиңер база күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаңар! Эртемниң болгаш мурнакчы дуржулганың чедип алыышкыннарын өөрениңер база калбаа-биле нептередиңер! Колхозтарның нииити ажыл-агыйын улам ыңай быжыглаарын, колхозтарның орулгаларының өзүлдезин болгаш колхозчуларның чаагай байдалының бедиишкинин хандыраалыңар!

41. Көдээ ажыл-агыйның ажылдакчылары! Бүгү культураларның бедик дүжүттерин чедип алыңар! Тараа ажыл-агыйын хөгжүдер болгаш быжыктырар дээш соксаал чок демисежиңер! Кур болгаш куруккан черлерни улам ыңай шиңгээдип алыры дээш, 1955 чылда бедик дүжүттер дээш социалистиг чарышты калбартыңар! Чуртка чүс-чүс миллион пуд немелде тарааны берээлиңер!

42. Колхозтарның, совхозтарның болгаш машина-трактор станцияларының ажылдакчылары! Нииттиниң мал ажылын бүгү хемчеглер-биле хөгжүдүңер, малдың баш санын көвүдедирин болгаш ооң продуктулуун бедидерин чедип алыңар! Малдың эки кыштагладыышкынын хандыраалыңар! Чуртка мал ажылының хөй продуктуларын берээлиңер!

43. Эр, херээжен колхозчулар, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчылары! Техниктиг культураларның, ногааларның болгаш картофельдиң бүдүрүлгезин калбартыңар! Ол культураларның дүжүттүүн бедидерин чедип алыңар, механизацияны болгаш мурнакчы агротехниканы бүдүрүлгеге нептередиңер!

44. Машина-трактор станцияларының ажылдакчылары! Бүгү көдээ ажыл-агый культураларының дүжүттүүн бүгү хемчеглер-биле бедидер дээш,нииттиниң малының баш санының өзүлдези болгаш ооң продуктулуун бедидери дээш демисежиңер! Тракторларның, комбайннарның болгаш өске-даа машиналарның чогуур өйүнде септетинген турарын хандыраалыңар!

45. Совхозтар ажылдакчылары! Шөлдерниң дүжүттүүн болгаш мал ажылының продуктулуун бедидиңер! Бүдүрүлгени организастаарын болгаш техниканы ажыглаарын экижидиңер, продукцияның бот-үнезин чиигедирин чедип алыңар! Бүгү совхозтарны үлегерлиг бедик бараанныг ажыл-агыйлар болдураалыңар!

46. Чурт үлетпүрүнүң болгаш тывыш кооперациязының ажылдакчылары! Улус хереглелиниң бараанҥарын, ажыл-агый херекселдерин болгаш тудуг материалдарын бүдүрерин көвүдедиңер! Кылыгларның шынарын бедидиңер база бот-үнезин чиигедиңер, чер-черниң чиг-эдин эң эки ажыглаңар! Чоннуң амыдырал хандырылгазының бүдүрүлгелериниң четкизин калбартыңар, оларның ажылын экижидиңер!

47. Күрүне болгаш кооператив садыының ажылдакчылары! Хоорайга болгаш көдээге совет садыгны бүгү хемчеглер-биле калбартыңар, ажылчы чоннарның эргежок чугула бараанҥарга хереглелдерин хандырарын чедип алыңар! Совет садыгның культуразын бедидер дээш демисежиңер! Көдээ ажыл-агый продуктуларын болгаш чиг-этти белеткээрин база садып алырын организастаарын экижидиңер!

48. Демир орук транспортунуң ажылдакчылары! Чүьктерни сөөртүрүн улгаттырарын болгаш пассажирлерни хандырарын экижидери дээш демисежиңер! Вагоннарның чүьк сөөртүр аргазын долузу-биле ажыглаарын, поездилерниң дүрген чорууурун бедидерин, вагоннарның болгаш локомотивтерниң эргилдезин дүргедедирин чедип алыңар! Кышкы байдалдарда демир оруктарның тода болгаш үзүктел чок ажылын хандыраалыңар!

49. Далай болгаш хем флодунуң ажылдакчылары! Чүьктер сөөртүрүнүң планын күүседир дээш демисежиңер! Флотту болгаш порттарны ажыглаарының мурнакчы методтарын дидим нептередиңер! 1955 чылдың суг оруунга флоттуң үлегерлиг белеткелин хандыраалыңар!

50. Автомобиль транспортунуң болгаш чазаглыг оруктарның ажылдакчылары! Чүьктер сөөртүлгезин көвүдедиңер, пассажирлер хандырарын экижидиңер! Автомобиль транспортун эң эки ажыглаңар, чазаглыг оруктарны үлегерлиг байдалга тургузуңар! Чаа оруктар тудуушкунун калбартыңар!

51. Харылзаа ажылдакчылары! Харылзааның чепсек-херекселдерин соксаал чок хөгжүдүп, улам болбаазырангайжыдыңар! Почтаның, телеграфтың, телефоннуң, радионуң үзүктел чок ажылдаарын чедип алыңар! Чонну хандырарын экижидиңер!

52. Совет албан черлериниң ажылдакчылары! Күрүне аппарадының ажылын сайзырангайжыдыңар, бюрократизмни болгаш ажыл-херек чылзыр чорукту узутканар! Күрүнениң сагылга-чурумун быжыглаар болгаш социалистиг хоойлуну шыңгыы сагыыр дээш демисежиңер! Ажылчы чоннарның негелде-хереглелдеринге дыңнангыр болуңар! Күрүне аппарадын чиигедирин болгаш ооң массалар-биле харылзаазын күштелдирерин чедип алыылыңар!

53. Эртем-шинчилел албан черлериниң болгаш дээди өөредилге черлериниң ажылдакчылары! Совет эртемни болгаш техниканы бурунгаар шимчедиңер! Эртем ажылында четпестерни шүгүмчүлээрин дидими-биле калбартыңар! Улус ажыл-агыйын хөгжүдеринге болгаш бистиң чуртувустуң техниктиг депшилгезин хандырарынга совет эртемниң ролюн бедидиңер! Тускай эртемниглер белеткээрин экижидиңер!

54. Литератураның болгаш уран-чүүлдүң ажылдакчылары! Совет литератураның болгаш уран-чүүлдүң улам ыңайгы хөгжүлдези дээш демисежиңер! Бодуңарның чогаадылга ажылдарыңарның идейлиг болгаш уран-чечен деңнелин бедидиңер! Бистиң улуг улузувуска төлептиг чогаалдарны тургузуңар!

55. Улус чырыдыышкынының ажылдакчылары! Школага өөредилгениң болгаш кижизидилгениң шынарын бедидиңер! Уругларны совет Төрээн чуртка ынакшылдың болгаш бердинген чоруктуң, улустар аразында найыралдың ёзузунга кижизидиңер! Социалистиг ниитилелдиң культурлуг, эртем-билиглиг болгаш күш-ажылга ынакшылдыг хамаатыларын, коммунизмниң идепкейлиг тургузукчуларын белеткеңер!

56. Медицина ажылдакчылары! Улустуң кадык камгалалын экижидип, хөгжүдүңер, эмнелге болгаш санитар албан черлериниң ажылынга культураны бедидиңер! Медицина эртеминиң чедиишкиннерин практикага нептередиңер!

57. Совет профэвилелдери! Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер дээш, улус ажыл-агыйының планнарын долдур болгаш ажыр күүседир дээш социалистиг чарышты калбартыңар! Бүдүрүлгениң чаартыкчыларының дуржулгазын нептередиңер! Ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның материалдыг чаагай байдалын болгаш культурлуг деңнелин улам ыңай бедидер дугайында соксаал чок сагыш салыңар!

Коммунизмниң школазы—совет профэвилелдер делгерезин!

58. Совет херээженнер! Улус ажыл-агыйының, эртемниң болгаш культураның бүгү-ле адырларынга, уругларны совет улустуң чаагай болгаш аас-кежиктиг чоруунга кижизидериниң чаагай херээнге чаа-чаа чедиишкиннерни чедип алыңар!

Коммунизмниң идепкейлиг тургузукчулары—совет херээженнер делгерезин!

59. Коммунизмниң аныяк тургузукчуларының мурнакчы отряды, совет аныяктарның организакчызы, Коммунистиг партияның идепкейлиг дузалакчызы болгаш кур күжү—Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилели делгерезин!

60. Оолдар болгаш кыстар, бистиң алдарлыг аныяктарывыс! Ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга, чурттуң бүгү-ле хөй-нийти-политиктиг амыдыралынга идепкейлиг киржиңер! Мурнакчы эртемниң болгаш техниканың чедиишкиннерин чүткүлдүг өөрениңер, үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң билиглерин шиңгээдип алыңар! Бистиң чуртувуска коммунизмниң улуг херээниң тиилелгези дээш демиселге быжыг туруштуг болгаш дидим болуңар!

61. Пионерлер болгаш школачылар! Билиглерни чүткүлдүг болгаш кызымак шиңгээдип алыңар! Күш-ажылга ынак болгаш сагылга-чурумнуг болуңар, өөредилгеге чедиишкиннерни чедип алыңар!

62. Коммунистер болгаш комсомолчулар! Бистиң социалистиг үлетпүрүвүстүң улам ыңай чечектелиишкини дээш, көдээ ажыл-агыйның бедик көдүрлүүшкүнү дээш, совет улустуң чаагай чоруунуң чайгылыш чок өзүлдези дээш, ССРЭ-ге коммунизм тургузуушкуну дээш демиселчилерниң бирги одуругларынга болуңар!

63. Бистиң чуртувустуң улустарының найыралының болгаш алдарының быжыг баганазы, бүгү делегейге тайбыңның тиилетирбес чөлеңгиижи—Совет Социалистиг Республикаларның улуг Эвилели делгерезин!

64. Коммунизм тургузукчузу — улуг совет улус делгерезин!

65. Коммунизм тургузуушкуну дээш демиселге совет улустуң улуг сорук киирикчи болгаш удуртукчу күжү—Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин!

66. Маркс—Энгельс—Ленин — Сталинниң тугунуң адаа-биле, Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле—коммунизмниң тиилелгезинче, бурунгаар!

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитеди.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Кол сорулгадан хоорук байдал

(культура эргелелиниң парторганизациязының отчёт-соңгулдалыг хуралы)

Облкүүскомнуң культура эргелели—областа культура ажылының удуртулгазының штабы болур. Ол болза, идеологтуг ажылдың хөй-хөй участоктарын удуртур хүлээлгелиг. Облкинофикация, полиграфия килдизи, ном үндүрер чер, ном садыы, театр, концерт-эстрад болгаш лекция бюролары, культур-чырыдыышкын килдизи ол эргелелдиң удуртулгазында турар. Ынчангаш культура эргелели ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң талазы-биле улуг ажылдарны чорудар ужурлуг.

Областа культур-чырыдыышкын албан черлериниң ажылын экижидери, ажылчы чоннарның өзүп турар культурлуг хереглелдерин чедиишкинниг хандырары болза, областың культура эргелелиниң ажылдакчыларының сырый каттыжыышкынныг болгаш тода ажылдаарындан дыка хамаарылгалыг.

Культура эргелелиниң мурнунда салдынган сорулгаларны чедиишкинниг күүседиринге шиитпирлиг рольду ында партия организациязы ойнаар ужурлуг. Ол болза, совет албан черинде партия эге организациязының хүлээлгезин ёзугаар эргелел аппаратының ажылының тода чоруун, чер-черден кирген дилеглерни чогуур үезинде болгаш дүрген көөрүн, областа культура ажылының хөй янзы участоктарынга удуртулганы эргелел эки хандырган турарын чедип алыры болур.

Ынчалза-даа областың культура эргелелинде партия организациязы шак ынчаар ажылдаваан дээрзин чоокта чаа болуп эрткен отчёт соңгулдалыг хурал көргүскен. Пропаганда ажылының талазы-биле, а ол ышкаш күрүне аппаратының ажылын экижидер дугайында СЭКП ТК-ның доктаалдарын областың культура эргелели амыдыралга багай боттандырган дээрзи ында партия организациязының секретарының отчёттуг илеткелинден болгаш коммунистерниң шүгүмчүлелчи саналдарындан илерээн.

Коллективтиң партия организациязы эргелелдиң аппаратынга күрүне болгаш күш-ажыл чурумун быжыглаары дээш эки демисел чорутпаан. Коллективтиң ажылдакчыларының аразында ниитиниң чурумун үрээр фактылар бар. Чамдык ажылдакчылар аморальдыг үүлгедиишкиннер кылып турар. Администрация база парторганизация секретары эш Шабанов ындыг фактылар-биле чогуур демисел чорутпаан. Чижээ, төп бухгалтерияның бухгалтери эш Маландин ажылга каш удаа эзирик кээп, бодунуң чагыргазында ажылдакчыларга ээлдек эвес чоруун көргүзүп турган. Ооң ындыг чурум чок чоруун партия, профэвилел организациялары буруулуг херек кылдыр көрбээннер.

Эргелелдиң ажылдакчыларының коллективинде аныяк кадрлар хөй. Олар өөредилге талазы-биле дуза хереглеп турарлар. Ол дугайында партия организациязы улуг кичээнгей салыр, ажылдакчыларның политиктиг база бүдүрүлгечи өөредилгезин организастаар, оларны бедик негелделиг, даасказ ажыл дээш харысалгалыг болур чорукка кижизидер ужурлуг турган. Ол база-ла болдунмаан. Ынчангаш партия организациязының секретары ол дугайын бодунуң отчёттуг илеткелинге шуут ыттаваан.

Коммунистерниң болгаш ажылдакчыларның политиктиг өөредилгези организастатынмаан. Эрткен өөредилге чылында партия төөгүзүн өөренир талазы-биле бөлгүмнерге дыңнакчыларны оларның эки-туразын барымдаалавайн кирген турган. Ынчангаш бир бөлгүм өөредилге чылының төнчүзүнге четпейн тарай берген. Марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарларының санында чамдык эштер боттарының билиин бедидер талазы-биле шуут ажылдаваннар.

Ол чазыглар бо чылын база-ла уламчылавышаан. Партия организациязының секретары чаа өөредилге чылынга белеткелди багай организастаан. Амгы үеде коммунистерден Дудников, Кондратов болгаш оон-даа өске чамдык эштер кайда-даа өөренмейн турарлар. Партия төөгүзүн өөренир талазы-биле бөлгүмнер ам-даа ажылдап эгелевээн.

Отчёттуг хуралга профэвилел организациязының ажылы шыңгыы шүгүмчүлеткен. Ооң ажылынга партийжи удуртулга хандыртынмаан. Санал берген коммунист эш Норбунуң чугаалааны болза:—парторганизация секретары эш Шабанов ажылдакчыларның амыдырал талазы-биле хереглелдеринге сагыш салбайн келген. Чамдык ажылдакчылар оттулар чүүл-биле хандыртынмаан. Ажылдакчыларга дузалаар дугайында администрация база-ла чүнү-даа кылбайн турар.

Коллективтиң кежигүннериниң кижизидилгезинге профэвилел организациязы база-ла сагыш салбаан. Лекция болгаш илеткел номчулгалары ховар чоруп келген. Профэвилел хуралдары ында-хаая болгулаар. Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартырынга хана солуннуң ролюн көдүрбээн. Хана солун ай-айы-биле үнмейн турар.

Эргелелдиң аппаратында партия эге организациязының партийжи организастыг болгаш политиктиг ажылының сонгаргай байдалы болза, чамдык ажылдакчыларның ажыл дугайында сагыш амыр болгаш бот-оожургалдыг чоруунга таарымчалыг байдалды тургускан. Эргелелдиң килдистериниң четпес ажылдары оларның районнарга удуртулгазының практиказында көстүп турар.

Районнарның негелделери болгаш дилеглери ында чогуур үезинде көрдүнмейн турар. Культур-чырыдыышкын ажылдакчыларының ажыл-ишчи өзүлдезиниң дугайында сагыш салыышкыны дыка кошкак. Культур-чырыдыышкын албан черлериниң кудуку ажылдакчыларының өөредилгези—семинарлары, чөвүлел хуралдары ховар болгаш чавыс деңнелдиг чорутунган.

Эргелелдиң ажылдакчыларының районнарга удуртулгазының таарымча чок практиказын болгаш стилин коммунистер шыңгыы шүгүмчүлээн. Эргелелдиң ажылдакчылары районнарга эвээш барып турар деп чугаалап болбас. Олар хөй барып турарлар. Ылаңгыя Улуг-Хем районга 1954 чылда 10 чыгыы ажылдакчылар чораан келген, эргелелдиң начальнигиниң оралакчызы эш Шабанов, культур-чырыдыышкын килдизиниң начальниги эш Аракча болгаш оон-даа өскелер каш-каш удаа баргылааннар. Ынчаарга оларның анаа барып кылган ажылдары барык-ла медээлер чыырынга кызыгаарлаттынган, а культура-чырыдыышкын албан черлериниң кудуку ажылдакчыларынга практиктиг дуза эки көргүстүнмээн.

Районнарны практиктиг дириг ажыл-биле удуртурун хөй-ле чагааларның болгаш телеграммаларның үзүлбес агыышкыны-биле, болганчок-ла солуй бээр турган. Шак ындыг бюрократизм-биле партия организациязы чогуур демисел чорутпаан. Ол анаа-ла таварылга эвес. Партия организациязының секретары болгаш эргелелдиң начальнигиниң оралакчызы эш Шабанов боду шак ынчаар четпес ажылдап турганын миннип көөрүнче албадатырган:—Партийжи ажылдакчы азы администратор болурунуң кызыгаарын чидирипкен мен—деп, ол чугаалаан.

Ол-даа шын. Ол болза, партийжи удуртукчу болур хүлээлгезин уткаш, дегийт-ле администратор болуп көстүр турган. Партия хуралы эргелелде парторганизация секретарының ажылын багай деп санааны ынчангаш анаа-ла бир таварылга эвес. Коммунистер эш Шабановту боттарының удуртукчузунга соңгуваннар.

Илерээн четпестерни узуткаар дугайында коммунистерниң чөптүг саналдарын амыдыралга боттандырары—партия организациязының чаа соңгуткан секретарының соңгаарлатынмас хүлээлгези болур.

К. НИКОЛАЕВ.

Коммунистерниң шүгүмчүлелчи саналдарын амыдыралга боттандырар

Өвүр районнуң партия эге организацияларының отчёт-соңгулдалыг хуралдары бедик идейлиг деңнелге болуп эрткилээн. Районнуң 4 колхозтарында, 5 албан черлеринде партия организацияларының отчёт-соңгулдалыг хуралдарынга олурушкан коммунистерниң 43 хуузу шүгүмчүлелдерни берген.

Отчёттуг үениң иштинде партия эге организациялары партийжи иштики ажылды, масса-биле харылзааны болгаш ажыл-агый, культура тургузуушкунунга удуртулганы экижиткенин отчёт-соңгулдалыг хуралдар демдеглээн. Олар болза, ажыл-агыйга партийжи удуртулганың айтырыгларын боттарының хуралдарынга үргүлчү чугаалажып турар апарган. Партия хуралдары баш бурунгаар белеткелдиг болгаш бедик идейлиг деңнелге эртип турар. Үндүрген шиитпирниң күүселдезин хынаар болгаш организастаар ажылдар эрткен чылдарда турганынга бодаарга элээн экижээн. Партия организациялары хөй-нииити организацияларынга удуртулганы экижиткен. Ылаңгыя «Кызыл туг», «Совет Тываның 5 чылы» колхозтарның партия организацияларының нииити ажылдары бедик деңнелдиг болуп көзүлген.

Ооң түңнелинде район ажыл-агый, культура хөгжүлдезинде кескү чедиишкиннерлиг болган. Колхозтар мал өстүрериниң күрүне планын бүгү чүзүннер аайы-биле ажыр күүсеткен. Часкы тарылга чедиишкинниг чорутунган. Күрүнеге эът, дүк, саржаг дужаарының планнары ажыр күүсеттинген. Школалар чаа өөредилге чылынга эки белеткелдиг болган. Школа назылыг бүгү уруглар өөренип турар. Колхозтар чуртталга бажыңнарының болгаш бүдүрүлге тудугларының планнарын күүседип турар.

Ооң-биле чергелештир партия райкомунуң болгаш эге организацияларының ажылдарында улуг четпестер барын отчёт-соңгулдалыг хуралдарга коммунистер илереткен. «Торгалыг» колхозтуң болгаш районнуң партия эге организацияларының секретарьлары эштер Лайзаа, Топул олар дыка четпес ажылдап келгенин коммунистер чидии-биле шүгүмчүлээн. Колхозтарның баштаар черлериниң ажыл-чорудулгазын контрольдаарын болгаш углап баштаарын чамдык парторганизациялар кошкаткан. Партия хуралдарын ховар болгаш дыка эренгей чыылдырып турган, коммунистерге партийжи даалгаларны бербейн келген. Партияның кежигүн дадывырын чогуур үезинде хавырбайн турган. «Торгалыг» колхозтуң партия организациязы 6—8 айларның дургузунда партия дадывырын хавырбаан болгаш кассага дужаваан. «Кызыл туг» колхозта коммунист эш Чамзырын 23 айлаар дургузунда партияның кежигүн дадывырын төлевээни илерээн. Ол болза, партия хуралдарынга олурушпайн турган. Коммунистерниң аразында шак ындыг чурум чок чоруктар-биле партия организациязы анаа-ла эптежип турган.

Партия организациялары ажылчы чоннарның материалдыг хереглелдеринге кошкак кичээнгей салган. Ылаңгыя хереглекчилер ниитилелиниң ажылында улуг четпестер барын партия хуралдарынга коммунистер шүгүмчүлээн. Райпо кадрлар-биле ажылды багай тургускан. Район төвүнде хөй-нииитиниң чемненилге чериниң ажылы экиживестээн. Массалыг арагалаар чорук ам-даа үргүлчүлевишаан. Райпо ажылдакчылары эштер Чамзыр, Смирнов, Дыртык, Баяндай, Кызыл-оол, Санаа олар үргүлчү арагалап, онаашкан ажылынга харысалга чок чоруун көргүзүп турарлар.

Ындыг четпестер-биле СЭКП райкому болгаш партия организациялары шиитпирлиг демисел чорутпайн келгеннер.

Комсомол организацияларының ажылынга партийжи удуртулга ам-даа экиживээн, аныяктарның ортузунда коммунистиг кижизидилгениң деңнели бедивээн.

СЭКП райкому партия эге организацияларының секретарьларының ажылынга практиктиг дузаламчыны, партия ажылынга оларның мергежилин бедидер ажылдарны экижитпээн. Эге организациялар секретарьларының семинарлары болбайн турар. Ынчангаш олар ажылды канчаар организастаарының аргазын билбейн турарлар. Районнуң партия эге организациялары отчёттуг үениң иштинде партия кежигүнүнүң кандидадынга чаңгыс-даа кижи киирип албаан. Партия организацияларының хана солуннары үнмейн турар, мурнакчы колхозчуларның ажылының дуржулгазы нептеретинмээн. Оларны көргүзүг, хүндүлел самбыраларынга илеретпейн келген. Колхозчулар, бригадалар аразынга социалистиг чарышты калбартырының ажылдары эки чорутунмаан.

Партия хуралдары ол ышкаш өске-даа четпестерни илереткен. Коммунистерниң шүгүмчүлелчи саналдары болза, партийжи ажылдарның деңнелин бедидеринче, ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң бүгү адырларынга, совет, хөй-нииити организацияларынга партийжи удуртулганың деңнелин экижидеринче угланган. Ол саналдарны амыдырал кырынга боттандырары СЭКП райкомунуң болгаш эге организацияларының чугула сорулгазы болур.

М. ЧАМБАЛ-ООЛ,

СЭКП Өвүр райкомунуң оргинструктор килдизиниң эргелекчизи.

Колхозка бистиң дузалашканывыс

Бай-Тайга районнуң «Дөң-Терек» колхозунда эге школаның өөреникчилери боттарының төрээн колхозунуң ажылынга эвээш эвес дузаны көргүзүп турарлар.

Өөредилге чылы эгелээнден бээр өөреникчилер воскресенье бүрүзүнде дүжүт ажаап алыышкынынга шефтеп келгеннер, а 3—4 класстарның өөреникчилери чамдык хүннерде кичээл соолунда безин шөлге барып ажылдап турганнар. Школачылар тараа мажаа чыыр, сноп баглаар, шаң эжер, тараа сөөртүр ажылдарны колхозчулардан тудак чок күүседип турганнар. Өөреникчилерден Чылбак, Оова, Белек, С. Каң-оол, Белек-оол, Х. Май-оол, башкылардан Ондар, Р. Кожематова, А. Газеева олар эң кызымак ажылдааннар.

Бистиң колхозувус бо чылын күрүнеге тараа дужаалдазын хуусаа бетинде күүседип, дүжүт ажаап алыышкынын мурнап дооскаш, СЭКП райкомунуң болгаш райкүүскомнуң колхозтар аразынга шилчиир кызыл тугун алганынга школа коллективи бүгү колхозчулар-биле бир демей өөрүп, моон соңгаар колхозтуң ажылынга дуза чедирерин үргүлчүлээр деп хүлээнип турар.

Д. БАЙЫР-ООЛ.

РСФСР-ниң Чырыдыышкын министерствозунда

РСФСР-ниң Чырыдыышкын министерствозунуң коллегиязы педагогика эртемнериниң Академиязының метод өөредиг институдунуң директору А. И. Соловьевтуң В. И. Ленинниң тураскаалы аттыг школага (Москва облазының Горки-Ленинскийде) дуржулга болгаш эксперименталдыг ажылдарының дугайында илеткелин чугаалажып көрген. Бо школа болза, академияның дуржулга-базалыг шинчилел чорудар школазы болур.

Академия бо болгаш өске-даа бодунуң дуржулга-базалыг школаларында шиитпирлээр апаар дуржулга болгаш эксперименталдыг шинчилел ажылының кол сорулгазы болза, өөредилгениң чаа планының болгаш программазының талазы-биле өөредилге кандыг байдалдарда эң артык чедимчелиг боор болурун херек кырынга хынаары болур. Хыналда үш бөлүк-биле чорутунар: политехниктиг өөредилге, өөреникчилерниң өөредилге шынарын бедидериниң аргазы болгаш оруу, кижизидилге ажылының системазы болгаш методу.

Политехниктиг өөредилгениң проблемаларын шиитпирлээри-биле метод өөредиг институду болза, 1—4 класстарга холдуң күш-ажыл кичээлдериниң системазы болгаш утка-шынары кандыг болур ужурлугул база сүмелээн программныг ажылдар ол класстарның өөреникчилеринге билдингир тааржыр бе деп чүвени практикага хынап көөр сорулганы бодунуң мурнунга салган. Күш-ажыл кичээлдерин чорударының организастыг хевирлерин болгаш методтарын, а ол ышкаш школаның өөредилге-дуржулга участогунга 1—4 класстарның өөреникчилери-биле практиктиг кичээлдерниң системазын ажылдап кылырын болгаш хынап көөрүн Академия төлевилеп турар.

Институт болза, школаның чаа дериттинген мастерскаяларынга болгаш өөредилге-дуржулга участогунга 5—7 класстарның өөреникчилери-биле чорудар практиктиг кичээлдерниң утка-шынарын болгаш методтарын ажылдап кылыр болгаш дуржулгага хынаар, станокка ажылдаары чедиги классчыларга кайы хире чедимчелиин, холдуң кол багажа херекселдериниң тургузуг хемчээлиниң ажыктыын болгаш өөредилге дуржулга участогунга олар-биле ажылдаарынга эптиин хынап көөр.

Шинчилел болза, кедээ школаларның 8-ки класстарының өөреникчилеринге үнүш сайзырадыр ажылдың болгаш машина херээн өөрениириниң талазы-биле кичээлдиң утка-шынарын болгаш методун практика кырынга өөренип көрүп тургаш ооң амыдыралга боттуун көргүзер. Кедээ школаларның тоску классчыларынга трактор өөренири болгаш мал ажылын практикалап өөренири, практиктиг кичээлдиң утка-шынары болгаш методу, кедээ школаның доозукчуларынга электротехниканың болгаш кедээ ажыл-агыйны электрижидериниң талазы-биле практиктиг шинчилелдиң утка-шынары болгаш методу—бо шупту каттышкаш институттуң дуржулга-базалыг школага шинчилел болгаш дуржулга ажылы кылыр тускай эртеми болур.

Институт болза школага өөреникчилерниң өөредилге шынарын бедидериниң болгаш кижизидилге ажылын экижидериниң аргазын тывар сорулга-биле эртем-эксперименталдыг ажылдың тодаргай планын тургускан.

Институттуң эртем ажылдакчылары школа башкыларынга үргүлчүнүң методтуг дузаламчызын организастап турар: олар эргежок чугула методтуг консультацияларны түс-түзүнда ап болурлар. Башкылар коллективинге өөредилге болгаш кижизидилгениң эң берге методтуг айтырыгларының талазы-биле семинарларны тургузуп турар.

Чырыдыышкын министри И. А. Каиров, министрниң оралакчылары Л. В. Дубровина, А. М. Арсеньев, школалар эргелелиниң начальниги А. В. Наумов, педагогика эртемнериниң Академиязының вице-президентизи А. И. Маркушевич болгаш өске-даа эштер ук айтырыгларны чугаалажып көөрүнге киришкеш, дуржулга болгаш эксперименталдыг ажылдың талазы-биле институттуң айыткан планын боттандырары школага бүгү өөредилге-кижизидилгелиг ажылды үзүктел чокка экижидеринге, өөреникчилерниң өөредилге шынарын бедидеринге боттуг түңнелди кылган турар ужурлуг деп айытканнар.

Дуржулга-базалыг школаның эжин районнуң бүгү школаларынга делгеми-биле ажыттынган турар ужурлуг. Институт бодунуң ажылынга хөй-нииитиниң болгаш районнуң партия организацияларының дузаламчызынга даяныры эргежок чугула.

В. И. Ленинниң тураскаалы аттыг школаның ажылының дуржулгазы бүгү чурттуң школаларынга үлегер-чижек болур ужурлуг.

Мал кыштагладыышкынынга белеткелди дүрген доозар

Шиитпирни күүсетпейн турар

Улуг-Хем районнуң Мичурин аттыг колхозунуң баштаар чери мал кыштагладыышкынының белеткелин дүрген доозар дугайында сентябрьда-ла шиитпир үндүрген. Ындыг-даа болза, шиитпирниң күүселдези дээш шыңгыы хемчеглер алдынмаан. Шээр малдың 11 кезек, мыйыстыг бода малдың 4 кезек кыштагларының кажааларының септелгези шагда-ла доостур ужурлуг турбуже, ол ам-даа ыракта доозулбайн турар. Хой фермазының эргелекчизи эш Дыртык-оол, инек фермазының эргелекчизи эш Хунажык кыштаглаашкын белеткелиниң талазы-биле кончуг четпес ажылдаан. Ол фермаларда малчыннар безин 30 кижи, оон ыңай тырттар күштер база бар. Бир эвес ажылды эки организастаан болза, кыштаглаашкынга белеткелдер чедиишкинниг доозулган турар ийик.

Кыштаглаашкын белеткелиниң чугула үезинде ферма эргелекчизи эш Хунажык кандыг-даа чөпшээрел чокка 20 хонукта амы-хуузунда аан чорук кылып чоруп турган болгаш фермага ажыл кылбаан. Колхозта мал ажылының тускай эртемниглери эштер Докан-оол, Байлаккай олар мал кыштагладыышкынын организастыг чорударынга сагыш салбаан.

Тудуг бригадазы болгаш мал фермаларының ажылдакчылары кыштаглар септелгезинче чүгле ам чаа эгелеп, улуг хожудаашкын-биле киргени дыка четпес. Колхоз чыл бүрүде кажааларның септелгезин чогуур үезинде дооспас, чаа кажааларны эки шынарлыг тудуп кылбас, кажаалар соок, өл-шык, караңгы болуп турганындан мал янзы-бүрү аарыгларга таваржып келген.

Мал кыштагладыышкынын эки организастаарын хандырар дээш колхозтуң удуртукчулары бүгү кыштагларын шупту кажааларының септелгезин болгаш чаа кажааларның тудуун дог-дораан доозарының боттуг хемчеглерин алыр херек. Кажаалар үргүлчү чылыг, кургаг, чырык турарын малчыннар чедип алыр ужурлуг. Колхоз тараа ховуларында бүгү саванны, мякинаны бөлүп, сараатпап алыр, сигенни болгаш саванны кыштагларга чогуур үезинде сөөртүп чедирер. Малчыннар, мал ажылының тускай эртемниглери бүгү чүзүн малдарның одарын чөп организастаары мал кыштагладыышкынының база бир чугула чүүлү болур.

С. МАЧЫЛАЙ.

Колхозтуң хойжузу кыштагладыышкынга эки белеткенип турар

Тес-Хем районнуң Сталин аттыг колхозунуң хойжузу 60 харлыг Калаа ирей ниитиниң мал ажылын хөгжүдери дээш онза сагыш салып турар.

Эш Калаа кажан колхозтуң бир кодан инээн кадарып турган үезинде ону менди ажаап келген. 1951 чылда төрээн 51, 1952 чылда төрээн 62 инектерниң бүгү бызааларын ол чаңгыс-даа чидириг чокка өстүрген. Калаа ирей 1952 чылда колхозтуң 250 баш төрүүр хоюн ажаары-биле хүлээп алган, оон төрүттүнген 257 хураганны, 1953 чылда 290 хойдан 313, 1954 чылда 260 хойдан 269 хураганны менди ажаап доруктурган.

Ол, чай дургузунда одарларны 5—6 катап солуп, эң эки оъттуг черлерге хойларны одарладып тургаш, оларны дыка семиртип ап турар. Ол хойжу бодунга хамаарышкан кыштааны чыл бүрүде кымның-даа киржилгези чокка септеп ап турар. Кыш дургузунда хой одарын ол дыка таарымчалыг чорудуп турар. Ооң хой одарладыр черлери 4 кезекке хуваатынган.

Эш Калаа ыракта мал чемнерин күзүнне кыштаанга сөөртүп алыр. Мал ажылының тускай эртемниглериниң сүмезин ёзугаар ол малдың чемгерилгезин болгаш одарын чөп таарыштырып, кажааларны үргүлчү чылыг, кургаг болгаш чырык тургузарын чедип ап турар. Калааның хой ажаар ажылынга ооң кадайы Лоозанмаа база идепкейлиг дузалажып турар. Хой ажылынга ооң эки үре-түңнелдиг ажылын үнелээш, колхоз баштаар чери хойжу эш Калааны чыл бүрүде өртектиг чүүлдер-биле шаңнап келген.

А. ДОРЖУКАЙ.

Малдың кышкы ажылынга эки белеткенир

Ниитиниң малынга чем белеткээриниң чугула херээнге комсомолчуларның болгаш аныяктарның киржилгезин күштелдирер дугайында ВЛКСМ Төп Комитединиң доктаалын Таңды районнуң аныяк өскени күш-ажылчы улуг көдүрлүүшкүн-биле уткаан. «Элегес» совхозтуң болгаш колхозтарның сиген шөлдеринге организастатынган комсомол-аныяктарның бригадалары мал чеми белеткээринге мурнакчы киришкен.

Сигенни чемгир, эки хоолулуг үезинде, малга четчир кылдыр ажаап алырынга тайылбырны калбартпышаан, бригадалар, звенолар аразында социалистиг чарыштың бедик көргүзүглүг боттанылгазы дээш комсомол организациялары тодаргай хемчеглерни ап келген. Сталин аттыг колхоз мурнуку чылдардагы ышкаш сиген белеткээриниң ажылын бо чылын база-ла багай эвес организастаан, ооң түңнелинде 750 тонна силос салырының планын ыракта ажыр күүсеткен. 2053 тонна сигенни хынамчалыг белеткеп алган. Бо талазы-биле комсомол организациязының секретары эш Н. Никитин, ында аныяктар бригадазының удуртукчузу эш О. Тыртык-оол олар эки ажылдаан.

Ленин аттыг колхозта аныяктар бригадазын ында комсомол организациязының секретары эш О. Күшпүк-оол боду удуртуп турган. Кызымак күш-ажылдың түңнелинде ол колхоз 170 тонна силос салыр турган, херек кырында 287 тоннаны белеткээн, ол ышкаш 465 тонна эки шынарлыг сигенни ажаап алган. «Элегес» совхозка организастатынган аныяктарның 2 бригадалары база багай эвес ажылдаан, 1387 тонна сигенни белеткээринге, 1078 тонна силосту салырынга комсомол- аныяктарның бригадалары биче эвес киржилгелиг болган.

Моон-биле кады район мал чеми белеткээриниң планын ыракта чедир күүсетпээнин, ылаңгыя чамдык колхозтарда комсомол организациялары дыка четпес ажылдааның база демдеглээр херек. Силос салырын күүсеткен болза-даа, «Революцияның чалбыыжы» колхоз планынга ам-даа 705 тонна сигенни чедир белеткеп албаан, а Калинин аттыг колхозка ам-даа 777 тонна сиген херек. Шак ындыг байдал Буденный аттыг, Жданов аттыг колхозтарда база илереп турар.

Мал ажылының эң харысалгалыг кышкы үези чоокшулап келген, ынчаарга кышкы турлагларда тудуглар, бар кажааларның септелгелери четпес боттанып турар. Комбайн-биле ажаап алдынган тарааларның саваннары амдыгаа чедир шөлдер сана чытпышаан, шаңнарда мякина база-ла хайгаарал чокка үрелип турар. Илерээн четпестерни дарый узуткап, малдың кышкы ажылынга белеткелди шиитпирлиг экижидер херек. Бо чугула айтырыгга аныяк өскенниң ажыл-ишчи дуржулгазын калбартырынга комсомол организациялары боттуг хемчеглерни алыры чугула.

А. ДОРЖУ.

Кыштаглаашкынче кичээңгей салыр

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Мал ажылының эң харысалгалыг кышкы үези чоокшулап келген. Бо талазы-биле Маленков аттыг колхоз (даргазы эш Сүмбүр) дыка четпес белеткенип турар. Сигенниң үнүжү мурнуку кайы-даа чылдардан эки болган, а ындыг турбуже сиген белеткээриниң планын ол колхоз ыракта чедир күүсетпээн, комбайн-биле ажаап алдынган тарааларның саваннары мынчага бөлдүнмээн, шаңнарда бок кулурук чүүлдер будалып чыткылаар.

Бо чылын колхозтуң тудуг бригадазындан 240 инек, 120 бызаа, 1300 хой кирер 6 чаа кажаалар туттунган. Эрги 5 кажааларны өрнүн солуп кежүрген. Шынарның негелдези ылаңгыя кышкы үеде саннындан артык болурун колхоз баштаар чери сонуургавайн келген. Моон уламындан кылдынган кажаалар кыжын мал тургузар аргажок, а бар турлагларда септелгелер амга чедир эгелевээн.

Шээр малдың күскү одарын организастап турар

Чаа-Хөл районнуң «Тиилелге» колхозу шээр малды күскү чүм одар-биле хандырып, ону 40—50 километр ырак кыштагларже баш бурунгаар чоокшуладып турар.

Улуг-Хемниң ол чарыында делгем, эки одарлыг болгаш суглуг Ортаа-Хем, Куйлуг-Хем деп черлерже 4 кодан 1517 баш шээр малды колхозтуң малчыннары одарладып чорүткан. Оларның ажылын эш Сырбыккай башкарып турар.

Шээр малды ырак одарларже чорударының мурнунда мал эмчизи шинчээн. Күш деңгели кошкак 70 ажыг баш шээр малды хойжу эш Солдуп ажаап, кадарып турар. Зоотехник эш Сандыйның сүмези-биле ол хойларга сиген, сула дээн ышкаш немелде чемнерни база берип турар. Малчыннар Кызыл-Даг, Куйлуг-Хем кыштагларының септелгезин дүрген доозары-биле чорудуп, өдээн бөлүп, ынаар сигенни сөөртүп турар. Ылаңгыя 460 хойну ажаап турар эш Сырбыккай, 400 өшкүнүң кадарчызы эш Маскыр-оол боттарынга хамаарышкан кол кыштагларны септеп алган.

К. ЧАЖАП.

Улам бедик көргүзүглер дээш

Чуртка тараа бүдүрерин көвүдедириниң база кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырының дугайында СЭКП Төп Комитединиң февраль-март Пленумунуң доктаалын боттандырарынга Каа-Хем районда «Октябрьның 30 чылы» колхоз (даргазы эш Целищев) биче эвес көргүзүглерлиг, улам чүткүлдүг ажылдап турар. Колхоз бо чылын шиңгээдип алганы 200 гектар кур черниң гектар бүрүзүнден 20 центнер, тараа культураларының оон өске 770 гектар шөлүнүң гектар бүрүзүнден 15 центнер ортумак дүжүттү ажаап алган.

Моон-биле кады дузалал ногаа ажыл-агыйындан колхоз 1953 чылда 4 муң рубльдиң орулгазын алган турган, а бо чылын ол адырдан 32 муң рубльдиң киирип алган. Бо талазы-биле колхозтуң хову ажылының бригадири эш Конкуров, ногаа бригадазының удуртукчузу эш Шелкунова олар ажыл-ишчи башкарылгага мергежилдиин улам-на илередип, органзакчы болуп турар.

Хову ажылында чедиишкиннерин быжыглавышаан, келир чылын оон-даа бедик көргүзүглерлиг болурунга хынамчалыг белеткенип турар. 1955 чылдың тарылгазынга колхоз 700 гектар кур болгаш куруккан черлерни андарып белеткээн, үрезинге 2 муң центнер кызылтасты, 400 центнер суланы болгаш 25 центнер арбайны бүрүн уруп алган. Белеткетинген үрезиннерниң баштайгы арыглаашкыны доозулган, ам ийиги (триерлеп) арыглаары чоруп турар, ол ажыл Октябрьның социалистиг революциязының 37 чыл оюнга уткуштур доостур.

В. БАИР.

Аңчыларның хүлээлгези

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). Тывышка мергежээн аңчылар сезоннуң эгелээр ырак мурнунда-ла хынамчалыг белеткенген турары билдингир. Сүт-Хөл районда «Сталинчы орук» колхозтуң эш Дондарга баштаткан 22 кижи составтыг бригадазы Хандер тайгазынче үнүпкен. Районнуң заготживсырьё черинге 25 муң рубльдиң аң-өлүүн киирер дугайында керээзин бригада ажыр күүседирин хүлээнген.

«Большевик» колхозтуң 15 кижилиг бригадазы багай эвес белеткелдиг аъттанган. Октябрьның социалистиг революциязының 37 чыл оюнга белек, төрээн колхозунуң улам байлакшылынга орулга кылдыр бригада 20 муң рубльдиң өлүүн киирерин хүлээнген. Районнуң өске-даа колхозтарының тывышчы бригадалары организастыг үнүпкен.

Дуржулгалыг чолаачы

Кызылдың септелге заводунуң чолаачызы Алексей Добряков бодунуң ол ажылынга үр чылдарда ажылдап келген. Дуржулгалыг чолаачы бо үениң дургузунда бодунуң мергежилин хүн-бүрүнүң практиктиг ажылы-биле байыткан.

Алексей Добряков машинаны камныг эдилээриниң мастери апарган. Машинаны эдилээриниң техниктиг аргаларын шын сагыыры аңаа машинаның капитал септелгезиниң хуусаазын ийи-үш катап узадыр арганы берип турар. Ол бодунуң машиназынга дыка камныг. Чүвээ чоруур мурнунда машинаның кол-кол кезектериниң байдалын хынамчалыг көрүп, ооң чаашкынын хынап, моторнуң үс кудар черинде үстүң деңнелин кичээнгейлиг көрүп, бир эвес үс эргижирей берген болза ону чаа үс-биле солуп ап турар.

Машинаның шимчээр кезээниң ажылдаарын үргүлчү хынаар чорук орукка чорда болу бээр чүзүн-баазын үрелиишкиннерни баш удур болдурбазынга идегелдиг магадылал болур. Ынчаарга машинаның соксаал чок ажылдаары ооң кезектериниң довурак-тоозундан арыг болурундан база улуг хамааржыр деп чүвени Алексей Добряков бодунуң үр чылдагы дуржулгазындан бүзүреп көрген. Ынчангаш ол бодунуң машиназының арыг болурун үргүлчү хайгаарап чоруур. Бо бүгүнүң түңнелинде ооң машиназының үрели бээр таварылгалары кончуг ховар.

Алексей Добряков бодунуң мурнакчы дуржулгазын кады ажылдап турар эш-өөрүнге күзелдиг-биле айтып берип турар. Ол чүгле бүдүрүлге ажылынга мурнакчы болуп турар эвес, харын коллективтиң хөй-ниити амыдыралынга база идепкейлиг киржип турар. Алексей Добряков ажыл планын үргүлчү 150—200 хуу күүседип турар. Машинаны камныг чорудуп турарының түңнелинде ол бо чылдың 9 айларының иштинде хөй кывар, чаар материалдарны камнап ап, Совет Тываның 10 чыл оюнга чедиишкинниг ужуражыры-биле социалистиг чарышка алган хүлээлгезин үлегерлиг күүсеткен.

Дуржулгалыг чолаачы Алексей Добряков ам бодунуң бүгү күжүн коллективтиң бүгү кежигүннери-биле кады 1954 чылдың бүдүрүлге планын доллур күүседиринче салып турар. Октябрьның 37 чыл оюнга чедиишкинниг ужуражыры-биле социалистиг чарышка алган хүлээлгезин ол эрестиг боттандырып турар.

Н. КОЧАЛ-ООЛ.

Электростанция тудуунга шеф

Кызыл районнуң Баян-Кол көдээ Советиниң даргазы эш Самбыганың организастааны-биле ажылчыннар болгаш албан-хаакчылар «Х улуг хурал» колхозтуң электростанциязының тудуунга ийи хүнде шефтеп ажылдаан. Олар электростанциязының адаанда ханы улуг оңгарны доллур дыка хөй даш, сай, элезин төккен. Мотор турар черни цемент-биле кылган. Шефчилер 7 кубометр оңгарны каскаш, ооң довураан дажыглап сөөрткен, электростанцияның тудуунга херегләэр 6 кубометр даш сөөрткен. Шеф ажылынга эштер Анизмов, Семис-оол, Лодай-оол олар дыка идепкейлиг киришкен. Электростанцияның чепсек-херекселдер шыгжаар складының тудуу база доозулган.

К. ОЙДУП-ООЛ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Чоннуң негелдезинге дыңнангыр болур

Чаа-Хөл районнуң Кара-Талда «Тиилелге» колхозта магазин эргелекчизи Кыргыс Матпааның ажылында улуг четпестер бар. Калбак хереглелдиң чугула барааннарынга чоннуң негелдезин ол хандырбайн турар. Бараан саарылгазының болгаш көдээ ажыл-агый продуктуларын садып алыр планын ай-айы-биле күүсетпези аңаа чаңчыл апарган.

Эш Матпаа магазинни доктааткан шагында ажытпас болгаш кежээ эрте хаар. Ажыл шагында арагалап, эзирик садыглап турары ховар эвес. Моон хараазы-биле ол, бо чылдың үш дугаар кварталында хөй самчыгдалды кылган. Магазинде бар барааннарның ажаалгазы багай болгаш оларны аай-аайы-биле таарыштыр салбаан. Моон ужурунда хереглекчилерниң хереглээн бараанының садыгда бар, чогун билип алыры берге.

Эш Матпаа чонга ээлдек эвес, дуразы улуг. Магазинге эки бараннар келирге бодунуң таныш-көрүжүнге садар. Район төвүнден бараан алырда чоннуң негелдезин барымдаалавайн, чүгле бодунуң туралаан барааннарын ап турар. Моон хараазы-биле көдээ черге чугула хереглетинмес барааннар магазинде саарылга чок чыдып турар. Колхозчуларга чугула херектиг барааннарны садыглаар дугайында санал киирерге хүлээвейн турар.

Райпо баштаар чери болгаш Кара-Тал суму Соведи «Тиилелге» колхозта садыг ажылын экижидер дугайында сагыш салбайн турар. «Чоннуң негелдезинге дыңнангыр эвес чоруктар-биле райпо баштаар чериниң эптежип турары канчап-даа таарышпас дээрзин оон удуртукчулары миннир ужурлуг.

Т. ХОВАЛЫГ.

Магазин ажылын экижидер

Кызыл районнуң «Баян-Хем» колхозта эш Булатова эргелекчилээн магазин чоннуң негелдезин хандырбайн турар. Магазинде калбак хереглелдиң чугула барааннарының ассортиментизи кончуг ховар. Шай, дус, керосин, серенги, саваң болган чок-ла үстүп турар.

Эш Булатова магазинни чогуур шагында ажытпас болгаш ооң ажылдаар хүннери санныг. Магазин иштинде корум-чурум тендии багай. Барааннарны хереглекчилерниң шилип алырынга таарыштыр салбайн, аңаа-ла оваалай октапканындан олар довурак-доозунда хөме алзы берген. Бараанның өртээн айытпаан. Эш Булатованың өг-бүлези шупту дөрт кижи, ынчаарга магазинни оларның таварышканы-ла кайы хамаан чокка, кара-туразы-биле садыглап турар. Мындыг байдал совет садыг ажылында доктааткан чаңгыс аай чурумну каржызы-биле үреп турар.

Колхоз ажылының аайы-биле ырак черлерде чурттап турар колхозчулар садыгдан бараан садып алыры-биле келгеш ийи-үш хонукта манап турары чаңчыл апарган. Чижээ, «Баян-Хем» колхозунуң малчыны эш Норжат садыгжыны үш хондур, малчын эш Сагаан ийи хондур манааш чүнү-даа садып албайн чана берген болуп турар. Садыгжы Булатовтар чонга ээлдек эвес. Бараанны хостуг, шилип садып алыр арганы хереглекчилерге хандырбайн турар.

Эш Булатованың ажылында мындыг четпестер бар болуп, ооң дугайында негелде хомудалдар хереглекчилерниң талазындан каш удаа кээп турда-ла райпо баштаар чери кандыг-даа хемчег албайн турары шын эвес.

Культурлуг совет садыгның шугумунга Булатова ышкаш кижилерниң турар чери чок.

Л. КЕЧИЛ-ООЛ.

Столоваяның ажылы дорайтаан

Эрзин районнуң төвү Сарыг-Булуңда столоваяның ажылы сөөлгү үеде мурнукузундан дыка дорайтаан. Столоваяның эргелекчизи эш Баткар бодунуң ажылынга харысалга чок болуп, столовая ажылын сегидер дугайында райпо баштаар чериниң шиитпирлерин күүсетпейн турар.

Столоваяның ажылдакчыларының талазында ажыл шагы үзер чорук кайы хөй. Эргелекчи эш Баткар бо дугайында хемчег алыр хамаан чок, харын боду безин каш хонукта ажылга үнмейн, бодунуң чурттаар бажыңын тудуп ажылдаар «чай чок» болуп турар. Столоваяда буфет ажылы дендии багай. Ол сентябрь айда шуут ажылдаваан. Бо чылдың июль айдан эгелээш аңаа 3 кижи халашкан. Аңаа ажылдап турган кижилерниң онаашкан ажылынга харысалга чогунуң болгаш садыг ажылының чурумнарын билбезиниң хараазы-биле 10 муң ажыг рубль самчыгдатынган.

Столоваяның чеминиң шынары кончуг куду болгаш ассортиментизи эвээш. Столоваяның арыг-шевери куду деңнелде. Райпо столованы ногаа аймаа-биле хандырбайн турар. Столоваяга садып алган картофель ажаалгазының багайындан өлген. Повар болгаш официанткалар чемненикчилерге ээлдек эвес, таныш-көрүш, азы улустуң эрге-дужаалын барымдаалап ажылдап турар.

Столоваяның кышка удур септелгези амдаа кылдынмаан. Чемненикчилер залында печка чок, соңгалары шилдетинмээн. Столоваяның шалазы эргижирээн дозузу чок. Кыжын одаар ыяш четче белеткетинмээн. Районда хөй-ниитиниң чемненилге чериниң ажылында четпестерни узуткаар, оон ажылын экижидер дугайында райпо баштаар чериниң даргазы эш Ханхалаев, садыг килдизиниң эргелекчизи эш Ермаков олар чүгле шиитпир үндүрери-биле кызыгаарланып турар.

Хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң ажылын бедик деңнелге дургузар дугайында шиитпирниң күүселдезин райпо баштаар чери боттандырбайн, контроль чок ажылдап турар. Үстүнде илерээн фактыларны узуткаар дугайында районнуң хамаарышкан организациялары шиитпирлиг хемчегни алыры чугула.

Д. ИРГИТ.

Таджик ССР-ниң чээрби беш чылы

Таджикистанның ажылчы чоннары Таджик Совет Социалистиг Республиканың тургустунган хүнүнден бээр чээрби беш чылын демдеглеп турар. Эрткен чээрби беш чылдарның дургузунда Таджик улус Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың удуртулгазы-биле, улуг орус улустуң болгаш бистиң чуртувустуң өске-даа улустарының акы-дуңма дузаламчызы-биле Таджикистанны янзы-бүрү үлетпүрлүг, механизастатынган көдээ ажыл-агыйлыг болгаш бедик хөгжүлделиг культуралыг мурнакчы социалистиг күрүне болдурган.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының мурнунда Таджикистанга бодунуң үлетпүрү турбаан, көдээ ажыл-агыйга эрги бүдүүлүк техниканы ажыглап турган. Чон калбаа-биле бижик билбес турган.

Улуг Октябрь хожудангай чорукка төнчүнү салган болгаш таджик улуска хосталганы берген. Сөөлгү чээрби беш чылдарның дургузунда республикада бирги чергениң совет техниказы-биле чепсеглетинген металл болбаазырадырының, хөмүр даштың, хөвең арыглаарының, нефть тывыжының, пөс-таавының, торгунуң, консерваның, үс-саржаг кылырының болгаш үлетпүрнүң өске-даа адырлары тургустунган.

Үлетпүрнүң ажылдакчылары Таджик ССР-ниң 25 чылының болгаш Улуг Октябрьның 37 чыл оюнуң аллдары дээш социалистиг чарышты калбаа-биле нептередип турган, чаа-чаа күш-ажылчы чедиишкиннерни чедип ап турар. Республиканың калбак хереглелдиң үлетпүр барааннарының министерствозунуң бүдүрүлгелериниң коллективтери чүгле сентябрьда безин ай онаалгазындан дашкаар 40 ажыг миллион рубльдиң янзы-бүрү продукциязын бергеннер. Олар октябрьда база шудургу ажылдап турарлар. Республиканың аъш-чем барааннар үлетпүрүнүң министерствозунуң бүдүрүлгелери чыл эгезинден бээр пландан дашкаар 35 миллион рубльдиң продукциязын белеткеп үндүрген. Таджик ССР-ниң чурт үлетпүрүнүң шахталарының дагжылары чедиишкинниг ажылдап турар. Таджик нефтичилер нефть тывыжын ноябрь программазынга киириштир чорудуп турар.

Республикада машина-трактор, машина-мал, экскаватор станцияларының калбак четкизи тургустунган. Хөрзүн-мелиоративтиг ажылдарда чүс-чүс бульдозерлар, скреперлер, канал казыкчылары болгаш өске-даа күчүлүг механизмнер ажылдап турар.

Республиканың көдээ ажыл-агыйының кол адыры болгаш кол байлаа — хөвең. 1930 чылда амгы Таджикистанның девискээринден 33 муң тонна хөвеңни ажаап алган, а бо чылын Таджикистанның хөвеңчилери чуртка 550 муң тоннадан эвээш эвес хөвеңни бээр деп хүлээлгени алганнар. Таджикистанның ажылчы чоннары 1954—1960 чылдарда Таджик ССР-ге хөвең ажылын улам ыңай хөгжүдер дугайында ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның доктаалын улуг көдүрлүүшкүн-биле уткааннар болгаш көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларын шиитпирлиг көдүрериниче угланган партияның болгаш чазактың доктаалдарын чугаажокка күүседири дээш быжыг шиитпирлиг демисежип турарлар.

Хөй-хөй колхозтар күрүнеге гектар бүрүзүнден-не 25—30, харын оон-даа хөй центнер бедик шынарлыг чиг-хөвеңни дужааганнар. Муң-муң колхозчулар сезон дургузунда 10—15 килограмм хөвеңни чыыр деп чарышпышаан, ам безин сезон нормаларын дыка ажыр күүсеткилээннер.

Хөвең дүжүдүнүң механизастыг ажаалдазының темпилери республикада хүн келген түдүм күштелип турар.

Таджик улус культурлуг революцияны боттандырган. Октябрь мурнунда Таджикистанга 900 кижиге чүгле чаңгыс бижик билир кижи онаажып турган. Ынчаарга ам 550 чурттакчылар бүрүзүнге бир школа болгаш бир муң чурттакчыларга эге болгаш ортумак школаларда 238 өөреникчилер онаажып турар.

Университет болгаш өске-даа он-он өөредилге черлери бедик мергежилдиг кадрларны белеткеп турар.

Янзы-бүрү эртем черлерин каттыштырып турар эртемнер Академиязы болза, республиканың чоргаарлаашкыны болуп турар. 35-ле чылдарның мурнунда бижик билир кижини чадаарда-ла тывар турган чуртта ам муң хире эртем ажылдакчылары бар. Улуг Октябрьның мурнунда Таджикистанга чаңгыс-даа солун үндүрбейн турган. Ам ында республиканың 8 солуннары, 8 сеткүүлдери, областарның болгаш районнарның 58 солуннары бар. Таджиктиң күрүнениң ном үндүрер чери чыл бүрү миллион-миллион экземпляр номнарны, ооң иштинде төрээн дылдың кырынга өөредилге номнарын, марксизм-ленинизмниң классиктериниң чогаалдарын, орус уран-чечен литератураның эң эки чогаалдарын, Таджикистанның чогаалчыларының чогаалдарын парлап үндүрүп турар.

Таджик улус уран мергежилдиг чогаалчыларны, композиторларны, чурукчуларны өстүрүп үндүрген, бодунуң национал операзын, шиизин, баледин, кинематографиязын тургускан.

Таджикистанда совет эрге-чагырганың кайгамчык чаагай чаалап алышкыны болза, таджик херээженнерни бүрүн хостааны болур.

Бүгү-ле боттанган болгаш чаалап алдынган чүүлдерни, Таджик ССР-ниң бүгү-ле байлак чүүлдерин, ооң кижилерин өөртүп турар бүгү-ле чүүлдерни Таджикистанның ажылчы чоннары Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле база акы-дуңма орус улус-биле болгаш бистиң Ада-чуртувустуң өске-даа бүгү улустары-биле найыралга чедип алган. Таджик ССР Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң чарылбас кезии болуп турарынга таджик улус чоргаарланып турар. Таджик улус бистиң улуг партиявыстың тиилелгелиг тугун, коммунизмниң тугун моон соңгаар-даа улам бедик тудуп, ССРЭ-ниң улустарының найыралын улам-на быжыглаар.

Н. ДОДХУДОЕВ,
Таджик ССР-ниң Дээди Совединиң
Президиумунуң даргазы.
Сталинабад.

Таджик ССР-ниң Сталинабад районунуң Сталин аттыг колхозунуң малчыннарынга агитаторлар үргүлчү барып, тайылбыр ажылдарын чорудуп турар.

Чурукта: Сталинабад районнуң Сталин аттыг колхозунуң хойжуларында агитаторнуң беседа чорудуп турары.

СЭТА-ның прессклишези.

Улус демократиязының чурттарында

Кыдат Улус Республиканың Пекин, Мукден болгаш өске-даа хөй-хөй хоорайларында дээди өөредилге черлериниң бажыңнарының тудуушкунун чорудуп турар. Соңгу-Чөөн технологтуг институдунуң бажыңнарын Мукденде тудуп турар. Бүгү тудуг ажылдары доозулган соонда ол институт Кыдаттың эң улуг техниктиг дээди өөредилге черлериниң бирээзи болур.

Чурукта: Мукденде Соңгу-Чөөн технологический институдунуң белен болган корпустарының бирээзи.

Фото Синхуа агентилелиниң.

В. И. Ленинниң тайбың дээш демисел дугайында чүүлдериниң болгаш чугааларының чыындыларын Чехословакияда парлап үндүргени

ПРАГА. Чехословакияның телеграф агентилелиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, Словакияның политиктиг литературалар үндүрер парлалга чери В. И. Ленинниң чүүлдериниң болгаш чугааларының чыындыларын «Тайбың дээш демисел дугайында» деп эге-биле парлап үндүрген.

(СЭТА).

Кыдатта үлетпүр тудуушкуну

ПЕКИН. Чаа үлетпүр бүдүрүлгелериниң тудуушкуннарының болгаш ажыглалче кирип турарының дугайында дыңнадыгны кыдат парлалга хүнүң-не дыңнадып турар.

«Гунженьжибао» солуннуң бижип турарын ёзугаар алырга, Кыдаттың хөмүр даш бассейни болур Фушуньда Лайхутай деп улуг шахтаны калбартырының талазы-биле ажыл дооступ турар. Чаа техника-биле чепсеглетинген шахта чыл бүрүде бир миллион тонна ажыг хөмүр дашты берген турар.

Чаа хөмүр даш шахтазының тудуушкуну Пинсян (Цзянси можуда) районда эгелээн. Бо чылдың төнчүзүнде ол шахта ажыглалга кирер.

Электроприборларның Харбинде заводунуң тудуушкуну дүрген темпилиг чоруп турар. Тудугжулар тудугну ажыглалга киирериниң графигинден 45 хонук мурнай чоруп турарлар.

Кыдат Улус Республиканың найысылалы—Пекинде октябрь 20-де күрүнениң ийиги пөс-таавы фабриказының дериглериниң эптээшкини эгелээн.

Хосталганың соонда Кыдатка чиик үлетпүрнүң төвүнге тургускан Шицзячжуанда чаа улуг пөс-таавы бүдүрүлгезиниң тудуушкуну дооступ турар.

(СЭТА).

Польшада эрге-чагырганың чер-чер органнарынга соңгулдаларга белеткел

ВАРШАВА. Декабрь 5-те болур воеводстволарның, хоорайларның, уездилерниң, районнарның, суурларның, көдээниң улус Советтеринге соңгулдаларга белеткел Польша Улус Республиканың хоорайларында болгаш суурларында улам-на калбарып турар.

Чурттуң воеводство төптеринге Национал фронтунуң воеводство комитеттериниң пленумнары болган. Оларга күрүне эрге-чагыргазының чер-чер органнарының ажыл-чорудулгазының түңнелдерин үндүрген болгаш Советтерге чагыгларны хүлээп алган. Ол чагыгларда болза, чурттуң моон соңгааргы индустриализациязын, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң хөгжүлдезин, хоорайларга болгаш суурларга коммунал чурталга болгаш культура тудугларын калбартырын, чоннуң чаагай чоруун бедидерин көрүп турар.

Улус Советтериниң депутаттарынга кандидаттар депшидиишкиннери ам эгелээн. Воеводствонуң улус Совединиң депутаттарынга кандидаттар депшидиишкининиң бирги хуралы Белосток воеводствозунга болган. Ажылчы чоннар мурнакчы ажылчыннарның, бедик дүжүттүң мастерлериниң, көдээни кооперасчыдары дээш шимчээшкинниң эгелекчилериниң, сураглыг эртемденнерниң, культураның болгаш уран-чүүлдүң ажылдакчыларының кандидаттарын депшидип үндүрүп турарлар.

(СЭТА).

Совет колхозтарның мурнакчы дуржулгазын Чехословакияда нептередип турары

ПРАГА. Москвада Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезиниң көрүкчүлери, Чехословакияның чаңгыс аай көдээ ажыл-агый кооперативтериниң кежигүннери совет көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларының кайгамчыктыг чедиишкиннерин практикага нептередириниң талазы-биле улуг ажылдарны чорудуп турар. Словакияда эң улуг Рачицкиниң кооперативинде виноград өстүрериниң улуг ажылдары чорутунуп турар, ында гектар бүрүзүнден 8—10 муң килограмм виноградты ажаап ап турар. Ол кооперативтиң даргазы Виктор Кандал Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинге ол хире хемчээлдиг черден совет колхозчулар 19 муң килограмм чедир виноградты гектар бүрүзүнден ажаап ап турар деп чүвени билген. Ам Рачицкиниң көдээ ажыл-агый кооперативиниң кежигүннери совет дуржулганы ажыглавышаан, виноград өстүрериниң талазы-биле улуг белеткел ажылдарны: эргежок чугула удобрениени белеткеп, суггарылганың чаа системазын ажылдап кылып, олуртулганың чаа совет методун кылып турарлар.

Совет дуржулгадан алдынган хөй-хөй чаа чүүлдерни мал ажылының фермаларында ажылдарда база ажыглап турар. Советтиң мурнакчы агротехника эртемнериниң чедиишкиннерин Рачицкиниң чаңгыс аай көдээ ажыл-агый кооперативиниң кежигүннери тараа болгаш техниктиг культураларның бедик дүжүдү дээш демиселде ол ышкаш ажыглап турарлар.

Ол кооперативтиң үлегерин өске-даа дыка хөй чаңгыс аай көдээ ажыл-агый кооперативтери эдерип турарлар. Олар совет колхозтарның болгаш совхозтарның чер болгаш мал ажылының дуржулгаларын база практикада нептередип турарлар.

(СЭТА).

Чаа Домброва

ВАРШАВА, октябрь 21. Польшаның даглыг Силезияда польшаның дагжыларының болгаш металлургтарының социалистиг чаа хоорайы—Чаа Домброваның тудуушкуну эгелээн, ук хоорай 40 муң чурттакчылар чурттаар кылдыр таарыштынган. Чаа хоорайга чурталганың хөй каът чараш бажыңнары, база ол ышкаш нииити эртемниң 13 база профессионал школаларын, музейни, уругларның он-он садтарын болгаш яслилерин тудуп тургускан турар. Чаа Домброваның чурттакчыларынга культура бажыңын, кинотеатрны, медицина албан черин ажыткан турар.

(СЭТА).

Кыдат тараачыннарга чаа школалар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга бо чылын Хубэй можунуң кышкы школаларынга 1600 тараачыннар өөренген турар, тодаргайлаарга 1953 чылдан барык-ла бүдүн чартык катап хөй кижи өөренир. Эрткен чылдың деңнели-биле алырга, школаларга өөреникчилерниң саны 20 хуу чедир өзер Цзянси можуга башкыларның саны 30 муңдан 48 муң чедир көвүдээр.

(СЭТА).

Барыын Германияны чепсеглээр дугайында барыын чүк чурттарының чугаалажыышкыннары

ПАРИЖ, октябрь 21. Франс Пресс агентилелиниң дыңнадыы-биле алырга, Барыын Германияны чепсеглээр дугайында шиитпир үндүрген лондон чөвүлел хуралының киржикчилери—тос чурттарның даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралы бөгүн Шайо ордузунга ажыттынган.

ПАРИЖ, октябрь 22. Барыын Германияны чепсеглээр дугайында лондон чөвүлел хуралының киржикчилери— тос чурттарның даштыкы херектер министрлериниң чугаалажыышкыннары дүүн Парижте ажыттынган.

Барыын Германияның «тускай хамаарышпас эргезин катап тургузар» дээр айтырыгның талазы-биле октябрь 20-де Даллестиң, Иденниң, Мендес-Франстың болгаш Аденауэрниң чөвүлел хуралы болган. Ол чаңгыс талаланчак чөвүлел хуралга Англияның, Францияның болгаш АКШ-тың төлээлекчилери «ээлеп чагырылга ёзу-чурумун күш чок болдурар дугайында» Аденауэр-биле дугуржуп алганнар. Ынчалза-даа «тускай хамаарышпас эргени» катап тургузар дугайында чүгле принципиалдыг шиитпирлер хүлээп алдынган, чүге дээрге, дөрт министрлер чамдык маргылдаалыг айтырыгларны шиитпирлеп шыдаваанннар. Ылаңгыя Берлинге ээлеп чагырылга шериглерин канчаар таарыштыр тургузарының талазы-биле маргылдаа үнген. Октябрь 21-де дөрт министрлерниң ийиги чөвүлел хуралы болган.

Октябрь 21-де хүндүс тос чурттарның министрлериниң чөвүлел хуралдары ийи удаа болган. Тос чурттарның министрлериниң чугаалажыышкыннары «Барыын-европа эвилели» деп ат-биле чаа шериг блогун организастаар чорукту чугаалажып көөрү-биле ажыттынган. Ол блокка брюссель эвилелиниң кежигүннери (Англия, Франция, Бельгия, Голландия болгаш Люксембург), а ол ышкаш Барыын Германия болгаш Италия киржир. Ынчангаш «Европаның камгалал ниитилежилгезиниң» буурап дүшкен планының орнунга чаа блокту тургузарының—чаа ат-биле адаан негекчилериниң барыын-герман армиязын катап төрүттүндүрериниң дугайында чугаа чоруп турар. Октябрь 21-ниң эртенинде тос министрлерниң чөвүлел хуралынга экспертерниң илеткелдерин чугаалажып көрген. «Барыын-европа эвилелиниң» удуртур органының турар чери Лондон болур деп шиитпирлээннер.

Барыын Германияны чепсеглээр дугайында чоокта чаа Лондонга дугуржулга кылган чурттар кайы хире айыылдыг орукта туруп алганын амгы чугаалажыышкыннарның чорудулгазы тодаргай көргүзүп турар. Ам олар америк дипломатияның ыйыышкыны-биле Барыын-герман армияны катап төрүттүндүрериче апар чыдар тодаргай хемчеглер-биле чөпшээрежиринге албадатырганнар. Барыын Германияның «тускай хамаарышпас эргезин» катап тургузар дугайында кол демактар кымны-даа, оон туржук Барыын Германияның болунуң немецтерин безин мегелевес. Барыын чүк күрүнелери ээлеп чагырылга ёзу-чурумун күш чок болдурар деп турган хирезинде-ле Барыын Германияга боттарының шериглерин артырып турарлар. Ындыг болганда Барыын Германияга хостуг чепсегленир болгаш шериг блоктарынга киржир чорукту чүгле катап тургузарының дугайын чугаалап болур.

Парлалганың дыңнадыгларын барымдаалап алырга, чугаалажыышкыннар киржикчилериниң аразында чидиг чөрүлдээлер үнүп турар. Барыын чүк чурттарының аразында «шыңгыы чөрүлдээлер Саар айтырыын болгаш «чепсегленишкиннерни чаңгыс аайжыдып» тургузар дугайында айтырыгны Барыын Германияны чепсеглээри-биле холбашкан өске-даа бүгү айтырыгларны шиитпирлээриниң орунунда ийи «кол моондактар» болдуруп турар деп «Орор» солун медеглеп турар.

Солуннуң сагындырганы «чепсегленишкиннерни чаңгыс аайжыдар» чорукту Лондон чөвүлел хуралынга-ла Мендес-Франс саналдаан. Ол санал чүгле чепсегленишкиннер бүдүрерин чаңгыс аайжыдып каттыштырар эвес, харын америк шериг «дузаламчызын» база хуваар соруглалыг болуп турар. Ол санал болза, бодунуң «дузаламчызын» янзы-бүрү чурттарга ыйыышкынның чепээ кылдыр ажыглап турар болгаш ону кымга-даа дүжүп бээрин бодавайн турар АКШ-тың талазындан дадагалзаашкынны болдурган.

Чепсегленишкиннер бүдүрериниң талазы-биле ол блоктуң француз монополиядан айыылзынып турар «оонак» өңнүктери база ол саналга удурланганнар.

Саар айтырыынга хамаарыштыр француз төлээлерниң саналынга Аденауэр ам-даа харыы бербээн; Барыын Германия Соңгу Африкада колонияларны ажыглаарынга киржирин, Барыын Германияның болгаш Францияның аразынга садыг солчуушкунун калбартырын, барыын-герман капиталдарга болгаш тускай эртемниглерге чедингир болур чорукту ажыдарын француз төлээлер саналдааның мурнунда-ла дыңнаткан болгай. Аденауэр чазак партияларының удуртукчуларын, а ол ышкаш социал-демократтыг (оппозистиг) партияның даргазы Олленхауэрни Парижче кыйгырткан. Ол, француз саналдар дугайында оларның-биле чөвүлежип турар. Ынчаарга ол саналдар болза, Саарның экономиктиг курлавырларын Францияга хевээр артырар чорукка Барыын Германия чөпшээрежир ужурлуг болурун көрүп турар.

ПАРИЖ, октябрь 22. «Либерасьон» солун дөрт күрүнелерниң чугаалажыышкыннарын айтып тайылбырлавышаан, француз чазактың баштыңы Мендес-Франс Саарны герман армияны тургузарының орну кылдыр алырын күзеп турар деп бижээн. «Канцлер Аденауэр Саарга хамаарыштыр кандыг-даа багай компромиссеге чөпшээрежкен ышкаш шинчилиг боор болур. Саарны дедир эгидип алыр дээш Гитлер канчаар кылганын билир бис. Германия чепсеглетине бээрге, ол Саар айтырыын боо-чепсектиң коргудуушкуну-биле шиитпирлеп таарыштырар деп бисти албадай бээр. Гитлерниң дуржулгазының дугайын Мендес-Франс сагыштыы-биле уттуп турар-дыр» деп ол солун бижээн.

«Либерасьон» солун Мендес-Франстың кедүрүп үндүргени француз-герман экономиктиг кады-ажылдажылга дээр планны шыңгыы шүгүмчүлеп, ындыг планнарны вишисчи ёзу-чурумнуң ажылдакчылары база кедүрүп үндүрүп турган деп демдеглээн. «Чепсеглетинген Германия кажан-даа Францияның өңнүү болбас. Харын ол оон эң айыылдыг дайзыны болур» деп ол солун бижээн. Парижте эртип турар чугаалажыышкыннар үш фактылар-биле: Барыын Германияны чепсеглээр дугайында айтырыгны дүрген-не шиитпирлээр дээр күзел-биле, бонн чазактың төлээлекчилериниң бодап турар чүүлдерин хандырарының сеткил сагыжы-биле болгаш француз төлээге хамаарыштыр англи-америк ёзүп турар ыйыышкын-биле тодаргайлатынып турар дээрзин «Юманите» солун онзалап демдеглээн.

ПАРИЖ, октябрь 22. Барыын чүк күрүнелериниң Парижте чыылган төлээлекчилери Барыын Германияны чепсеглээр дугайында чугаалажыышкыннарны үргүлчүлеп турар. Бөгүн АКШ-тың, Англияның, Францияның болгаш Барыын Германияның министрлериниң чөвүлел хуралы болган, аңаа Барыын Германияның девискээринге ээлеп чагырылга шериглерин хевээр артырбышаан, Барыын Германияга «тускай хамаарышпас эрге» дээрзин тыпсырынга хамаарышкан документилерниң текстилерин (бижимелин) бадылаан.

Барыын Германияны болгаш Италияны Брюссельдиң шериг блогунуң кежигүннеринге хүлээп алыр дугайында тос чурттарның чугаалажыышкыннары дүүн доозулган, ынчангаш ол блокту моон соңгаар «Барыын-европа эвилели» деп адаар болур. Барыын Германияны барыын чүк чурттарының шериг блогунга киирерин көрүп турар болгаш ол блоктуң иштинге ону чепсеглээрин хандырып турар экспертерниң чогаадып кылганы протоколдарның текстилерин чугаалажыышкыннарның киржикчилери бадылаан. Дугуржутунган протоколдарга чугаалажыышкыннарның программазында көрдүнгениң ёзугаар өске документилер-биле кады октябрь 23-те ат салдынган турар ужурлуг.

Тос чурттарның төлээлекчилериниң чугаалажыышкыннары-биле холбаштыр француз төлээлер улуг дужуп бериишкиннерни кылырынга албадатырган. Мендес-Франс «чепсегленишкиннерни чаңгыс аайжыдып» тургузарының идеязын кедүрүп үндүргениниң мурнунда дыңнаткан болгай, оон санал-оналы-биле алырга ол чорук Барыын Германияга чепсегленишкиннер бүдүреринге контрольду хандырып болур турган. Чөвүлел хуралдың киржикчилери ол идеяны хоржок дивээн-даа болза, ону ам көөрүнден ойталааннар. Француз төлээлерниң чедип алган карачаңгыс чүвези болза, ол айтырыгны көөр төлээде, 1955 чылдың январьда экспертерниң «ажылчын бөлүү» тургустунган турар деп аазаашкын болур.

Барыын Германияны ол шериг блогунуң составынга киирер дугайында айтырыгны чугаалажып көөрү-биле бөгүн Соңгу-атлантика Эвилелиниң Чөвүлелиниң сессиязы ажыттынган.

Ол албан ёзузунуң тускай чөвүлел хуралдары-биле чергелештир Парижте чажыт чугаалажыышкыннар база эртип турар. Журналист бөлүктерде Аденауэрниң барыын-герман чазак партияларының төлээлекчилери-биле, а ол ышкаш Саар айтырыг талазы-биле сүмележиишкиннер кылыр дээш Парижте тускай кыйгыртып келген оппозицияларның (социал-демократтарның) төлээлекчилери-биле чөвүлел хуралдарынче онза кичээнгейни салып турар. Журналист бөлүктерде бадыткап турарын ёзугаар алырга, Саар айтырыг талазы-биле барыын-герман төлээлерниң туружу улам кадыг-шыңгыы апарган. Француз туруштуң болгаш оларның негелделериниң аразында улуг чөрүлдээлер бар деп Бонннуң төлээлекчилери санап турар.

Оон-биле холбаштыр бөгүн француз чазактың хуралы болган, аңаа Мендес-Франс чугаалажыышкыннарның, ылаңгыя Саар айтырыгның талазы-биле чорудулгазының дугайын министрлерге дыңнаткан. Хурал соонда Мендес-Франс барыын-герман төлээлер оон чүүлдүгзүнүп шыдавазы «элээн хөй чаа негелделерни» кедүрүп үндүргенин журналистерге медеглээн. Бир эвес Саар айтырыг француз чазактың угаан-бодалынга таарыштыр шиитпирлетинмес болза, барыын Германияны чепсеглээр дугайында дугуржулгага ат салбас мен деп Мендес-Франс медеглээн.

Байдал улам дүшкүүрлүг апарган, ынчангаш чугаалажыышкыннар киржикчилериниң аразында чөрүлдээлер чидигленип турар дээрзин хайгааракчылар онзалап демдеглээн. Англия француз болгаш барыын-герман төлээлерниң аразында Саар ужурунда чөрүлдээлерни таарыштырарынга дуза болзун дээш бодунуң «чаагай сеткилдерин» саналдаан деп чугаалап турар. Парижтиң журналист бөлүктеринде америк болгаш англи төлээлекчилер француз төлээлерге ыйыышкын таварыштырып турарын айтып турар.

Белградты хостаары дээш тулчуушкуннарга өлген югослав болгаш совет дайынчыларның хөөрүнге чечектер салыышкыны

БЕЛГРАД, октябрь 20. Югославияның найысылалын хостааныының он чыл оюн таварыштыр бөгүн хөөр ажыдыышкыны болгаш Белградты хостаары дээш тулчуушкуннарга өлген югослав болгаш совет дайынчыларның хөөрүнге чечектер салыышкыны болган.

Югославияның найысылалын хостаар үеде немец-фашистиг шериглер-биле тулчуушкуннарга өлген дайынчыларны орнукшуткан хөөрге Белградтың он-он муң ажылчы чоннары чыылган. Югославияның Күүседикчи Эвилелиниң вечезинден, Югославияның коммунистериниң Эвилелиниң Төп Комитединден, Югославияның профэвилелдериниң Төп Чөвүлелинден, демиселчилер Эвилелинден, Белградтың Улус Комитединден чечектерни салган.

«ССРЭ-ниң элчин черинден» деп бижиктиг чечекти ССРЭ-ниң Югославияда элчини Вальков болгаш Советтиң шериг атташези полковник Кардашев салган.

Хөөрге болган митингиге Югославияның коммунистериниң Эвилелиниң Белград хоорай Комитединиң секретары Швабич болгаш национал камгалалының херектериниң талазы-биле күрүне секретарының оралакчызы генерал-подполковник Креачич олар чүве чугаалаан.

(СЭТА).

Финляндияда чаа чазак

ХЕЛЬСИНКИ. Моон мурнундагы чазактың даштыкы херектер министриниң дүжүлгезинге олурган аграр эвилелиниң баштыңы Урхо Кекконенниң тургусканы чазактың чаа составын республиканың президентизи Ю. К. Паасикиви октябрь 20-де бадылаан. Чазакты дараазында составтыг кылдыр тургускан: премьер-министр—Урхо Кекконен; даштыкы херектер министри — Иоганнес Виролайнен (аграр эвилели); иштики херектер министри—Вяйне Лескинен (социал-демократтыг партия); камгалал министри — Эмиль Скуг (социал-демократтыг партия); орук харылзаа болгаш хөй-нинити ажылдарының бирги министри — Мартти Миеттунен (аграр эвилели); орук харылзаа болгаш хөй-нинити ажылдарының ийиги министри—Ханнео Тиайнен (социал-демократтыг партия); чер ажылының министри—Вильями Каллиокоски (аграр эвилели); саң-хөөнүң бирги министри — Пенна Терво (социал-демократтыг партия); саң-хөөнүң ийиги министри—Вейкко Веннамо (аграр эвилели); садыг болгаш үлетпүр министри — Аарре Симонен (социал-демократтыг партия); ол юстиция министриниң хүлээлгезин түр күүсеткен турар; чырыдыышкын министри—Кертту Саалasти (аграр эвилели); социал херектерниң бирги министри — Онни Келтонен (социал-демократтыг партия); социал херектерниң ийиги министри—Тююне Лейве—Ларосса (социал-демократтыг партия).

(СЭТА).

Францияның Индияда ээлел черлерин Индий эвилелге катап каттыштырарынга

ДЕЛИ. Октябрь 18-те Индияда француз ээлеллерниң чурттакчыларының төлээлекчилериниң конгрези бадылаашкыннарның улуг хөй кезии-биле Индияга каттыжары дээш санал киирген. 178 төлээлекчилерден 170-ни каттыжыышкын дээш бадылаан, 8-зи каттыжыышкынга удур бадылаан.

Индия биле Францияның аразында чугаалажыышкыннарның түңнелинде муниципальдыг коммуналарның соңгу-турган төлээлекчилериниң конгрезин болгаш чурттакчыларның күзел-соруун илередири-биле француз ээлеллерниң төлээлекчилер хуралын чыылдырар деп шиитпирлээни билдингир. Эрге-чагырганы шилчидип бээр дугайында Делиге тускай дугуржулгага ат салган турар.

(СЭТА).

Афганистанда Барыын-герман монополияларның ажылын катап эгелээри

КАБУЛ, октябрь 19. «Анис» солуннуң дыңнадып турары болза, Афганистанның национал экономиказының министриниң хүлээлгезин күүседип турар Абдул Рауф Барыын Германияга чораан үезинде Афганистан биле Барыын Германияның аразында экономиктиг харылзаалар дугайында парлалга конференциязынга медеглел кылган. Чурттуң соңгу талазында оруктар, бүдүрүлгелер, суггарылга тудугларының болгаш өске-даа чүүлдер талазы-биле тудуушкун Афганистан биле Барыын Германияның аразында экономиктиг кады-ажылдажылганың калбарып турарының дугайын Абдул Рауф дыңнаткан. Бо үеде Афганистанда барыын герман чамдык компанияларының 200 хире тускай эртемниглери ажылдап турар.

(СЭТА).

Англияда ажыл соксадыышкынның шимчээшкин

ЛОНДОН. Октябрь 17-де Лондоннуң муң-муң чурттакчылары Лондоннуң ажыл соксадыышкыны кылып турар автобус ажылдакчыларының организастааны Трафалгар шөлүнге болган массалыг митингиге чыылганнар. Нельсоннуң колоннызының чанынга күш-ажылдың байдалдарын экижидери дээш демиселге ажыл соксатканнарны деткиириниче кыйгырып турар плакаттарлыг чолаачыларның, кондукторларның болгаш автотранспорттуң өске-даа ажылдакчыларының улуг бөлүү чыскаалдыр турупкан.

Митингини даргалап турган автобус чолаачызы Билл Джонсоннуң медеглээни болза, Лондоннуң автобус чолаачыларының амгы ажыл соксадыышкыны болза, «1937 чылдың ажыл соксадыышкынының үезинден бээр эң-не сырый каттышкан ажыл соксадыышкыны болур» деп медеглээн. Митингиге чүве чугаалаан өске-даа кижилер демиселди үргүлчүлээринге долу шиитпирлиин демдеглээннер.

Митингиниң киржикчилери ажыл соксадыышкыны кылып турарларны деткиири-биле хөй түңнүг акшаны чыганнар. Митинги соонда ажыл соксатканнар колонналарлыг кылдыр чыскаалышкаш, Лондоннуң төп кудумчулары-биле эрткеннер.

ЛОНДОН, октябрь 20. Лондоннуң, Ливерпульдуң болгаш Беркенхедтиң 45 муң порт ажылчыннарының ажыл соксадыышкынынга Гулляның (Англияның Чөөн талакы эриинде улуг порт) үш муң докерлери, Сайтгемптоннуң (Англияның мурнуу эриинде улуг порт) 1300 докерлери, Гарстоннуң (Ливерпуль чоогу) 600 докерлери болгаш Рочестерниң (Лондоннуң чөөн талазында) 1000 хире докерлери бөгүн каттышкан. Ливерпульда ажыл соксадып турарларга база 1000 кижи каттышкан. Ынчангаштың ажыл соксадып турар порт ажылчыннарының саны 50 муң кижи ажып турар. Порттарда 380 ажыг суднолар ажыл чок куруг туруп турар.

Рейтер агентилелиниң дыңнадыгларындан илереп турары болза, порт ажылчыннарының ажыл соксадыышкынының калбарганының түңнелинде тургустунган байдалдан Англияның чазаа дыка дүвүреп турар. Бо дугайында бөгүн кабинеттиң тускай хуралы болган. Бир эвес ажыл соксадып турарлар ажылга ээп келбес болза, чазак шериг киирер деп кыжанып турарын агенство айтып турар.

(СЭТА).

Англияда үерлээшкин

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң дыңнадып турары-биле алырга, улуг чаъстар чагганының түңнелинге Соңгу-Барыын Англияның, Шотландияның болгаш Соңгу Ирландияның чамдык районнарынга үерлээшкиннер болган. Уайтон болгаш Омах хоорайлар үер уржуундан кандыг-даа харылзаа чок болган. Үерлээшкин болган районнарда демир орук харылзаалары үрелген.

Рейтер агентилелиниң дыңнадып турары-биле алырга, бо чылгы үерлээшкиннер болза, сөөлгү чылдарның дургузунда эң күштүг үерлээшкиннер болуп турар.

(СЭТА).

Гоминданчыларның өнчүк-чөңгээлери үргүлчүлеп турар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турары болза, сентябрь 1-ден октябрь 10-га чедир 40 хонуктуң дургузунда чанкайшичи самолеттар Фуцзянь можунуң эрик кыдыының районнарының кырынче ниитизи-биле 1970 самолеттар-биле халдаашкын чорудкан. Самолеттар 900 бомбаларны октааннар болгаш Амой, Туншань, Хайтэн, Чжанпу, Юньсяо, Лунци, Циньзян, Намань болгаш Хуэань районнарның эрик кыдыында чурттакчылыг черлерин боолааннар. Ол районнарга ол черлерниң 32 чурттакчылары өлүрткеннер болгаш 121 кижи балыглаткан. 94 бажыңнарны үрээн болгаш чок кылган. Оон аңгыда, 35 балыкчы судноларны, хемелерни сугже киирген болгаш 10-ну үрээн.

Куэмой болгаш Датань ортулуктарда турар чанкайшичи шериглер сентябрь 1-ден октябрь 10-га чедир Амойже, Даднуже, Сяодэнже болгаш өске-даа ортулуктарже 3 муң 800 ажыг снарядтар-биле боолааннар.

Сентябрь 1-ден 30-га чедир чанкайшичи шериг корабльдери Амойже, Хайттэнже болгаш Циньцзянче 1200 ажыг снарядтарны адып, Фуцзянь районнуң эриктеринче 14 катап халдааннар. Олар балыкчы 9 хемелерни болгаш 21 балыкчыларны тудуп алгаш барганнар. Ол бек-херектиг халдаашкыннарның үезинде 7 таварылгаларда Каттышкан Штаттарның шериг корабльдери чанкайшичи корабльдерни ажыы-биле деткээннер.

Мурнуу-чөөн эриктерни камгалап турар Кыдаттың Улустуң-хосталга армиязының кезектери ол-ла үениң дургузунда гоминданчыларга улуг кошаралдарны таварыштырган. Бар медээлер ёзугаар алырга, Кыдаттың Улустуң-хосталга армиязының кезектери сентябрь 3-тен октябрь 13-ке чедир 40 хонуктуң дургузунда 62 чанкайшичи самолеттарны аңдара азы үрей атканнар.

Фуцзянь фронтузунда Кыдаттың Улустуң-хосталга армиязының артиллерия салбырлары Куэмой ортулуктарда чанкайшичи шериглерни күштүг боолаашкынга таварыштырган. Олар бир чанкайшичи канонерканы болгаш буксирни сугже киир атканнар болгаш ийи миноносту, элээн каш канонеркаларны база транспорт судноларын үрей атканнар, а ол ышкаш эштип чоруур септелге черин чок кылганнар.

(СЭТА).

Итали шахтерларнын эрес-дидим демисели

РИМ. Ажылдан үндүрер чорукту соксадырының дугайында болгаш ажыл төлевириниң төлээриниң дугайында боттарының негелделерин деткип, үш ай дургузунда демисели чорудуп турар Фаварда (Агридженто можуда) «Чаволотта» деп бора хөмүр даш шахтазының 400 итали шахтерларының эрес-дидим демиселиниң дугайында «Унита» солун дыңнадып турар. Бүдүрүлге ээлеричин ап турары коргудуушкуннар болгаш кадыг-шыңгыы хемчеглер турза-даа шахтерлар шахталарны ээлевишааннар. Шахта ээлери ажыл соксадыышкыны кылып турарларның күзел соруун сыгары-биле шахталар иштинден суг үндүр чайгаарын күштүү-биле кызыгаарлаан, ол ышкаш шахтерларның өг-бүлелериниң сөөлгү продуктуларын чедирип бээрин хоругдаан. Ол хемчеглер ол черниң чурттакчыларының күштүг килеңин болдурган.

(СЭТА).

Москваның „Спартак“ деп бут бөмбүүнүң командазының Бельгияже болгаш Англияже үнүпкени

Октябрь 22-де Москвадан Брюссельче Москваның «Спартак» деп бут бөмбүүнүң командазы үнүпкен. Спартакчылар Бельгияның бут бөмбүүнүң командалары-биле эш-хуунуң ужуражыышкыннарынга киржирлер. Оон соонда олар Англияже баар болгаш аңаа англи бут-бөмбүкчүлери-биле ужуражырлар.

(СЭТА).

Индонезияда иштики политиктиг байдал

ДЖАКАРТА, октябрь 20. Индонезияның чазаанын составында кирип турар партиялар Састроамиджойонуң чазааның дүжер дугайында «улуг Индонезия» партияның удуртулгазының негелдези-биле холбаштыр чөвүлежиишкиннерни болгаш сүмележиишкиннерни үргүлчүлевишаан. Хөй санныг политиктиг ажылдакчылар, а ол ышкаш солуннар болза, Састроамиджойонуң чазаа эрге-чагыргага арткаш, бодунуң ажылын «улуг Индонезия» партияның төлээлекчилери чокка үргүлчүлезин деп чугаалап турар. Ынчаарга ол партияның төлээлекчилеринге хамааржып турар премьер-министрниң оралакчызы Вонгсонегоро болгаш чамдык өске-даа министрлер дүжер ужурлуг деп айтып турарлар.

Антара агентилели Коммунистиг партияның чиңгине секретары Айдиттиң политиктиг байдалдың анализин берип турар болгаш «Састроамиджойонуң кабинединиң дүжериниң кандыг-даа барымдаазы чок» деп демдеглеп турар медеглелин дамчыткан. Сөөлгү үениң иштинде дайзыннар болза, улус массаларның чаңгыс эвин бузарын оралдажып турар деп демдеглээш, амгы үеде Састроамиджойонуң чазааның дүжери «чүгле даштыкы империалистерге болгаш иштики реакцияга ажыктыг» деп Айдит медеглеп турар. Оон ынай америк болгаш голланд империалистер, а ол ышкаш гоминданчы агентилер Индонезияга чазак кризизин болдурар дээш идепкейжи чоруун хайныктырып турарын Айдит айтып турар. Састроамиджойонуң чазааның тайбың дээш, эмбаргонуң политиказынга удур, Барыын Ирианны Индонезия-биле катап каттыштырары, колониализмни бүрүнү-биле узуткаары дээш идепкейлиг демисели империалистерге таарышпайн турар деп Айдит медеглеп турар. Чазакта хөй-хөй четпестер бар-даа болза, Коммунистиг партия чазакты деткип турар деп Айдит медеглеп турар. Бир эвес чазак дүже бээр чүве болза, ынчан чаңгыс аай Национал фронтунуң суурунга министрлерниң чаа кабинеди тургустунган турар болгаш ол кабинетке Компартия база төлээлетирген турар ужурлуг.

(СЭТА).

Америк разведканың хоралакчы ажыл-чорудулгазы

ВЕНА. Советке удур эмигрант организацияның удуртукчуларының бирээзи И. В. Питленконуң медеглелин маңаа парлаан.

И. В. Питленконуң бодунуң медеглелинде айтып турары болза, ук организация-биле ол харылзааны үзүп турар болгаш америк разведканың херекгизи-биле болгаш даалгазы-биле Совет Эвилелинге хамаарыштыр ол организацияның хоралакчы ажыл-чорудулгазының фактыларын дыңнадып турар.

И. В. Питленко ону төрээн чуртунче ээп-чанарын чөпшээрээрин совет эрге-чагыргадан дилээн.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

Колхозтарның баштаар черлеринге болгаш хамаатыларның ажыл-агыйларынга дыңнадыг

Ыяавыла төлевирлиг страхованиениң талазы-биле страхование төлевирлерин төлээриниң 2-ги хуусаазы 1954 чылдың ноябрь 1-де төнерин (хамаатыларның ажыл-агыйларынга сөөлгүзүн).

КҮРСТРАХТЫҢ ЭРГЕЛЕЛИ САГЫНДЫРЫП ТУР

Страхование төлевирин киирер черлер болза:

колхозтар күрбанкының район салбырларында Күрстрахтың инспекцияларының счёдунга туда акша-биле эвес, санажылгаларның аргазы-биле;

хоорайларда болгаш ажылчын суурларда хамаатыларның ажыл-агыйлары—Күрбанкының, ажаалга кассаларының салбырларынга, Күрстрахтың инспекторларынга болгаш агентилеринге;

кедээ черлерде хамаатыларның ажыл-агыйлары— районнун саң килдизиниң үндүрүг агентилеринге болгаш Күрстрахтың инспекцияларының инспекторларынга.

Хуусаазында киирбээн төлевирлерни (чедир төлетинмээн) хуусаазын эрттирген үезиниң дургузунуң хөөзүн туда негеп алыр.

Күрстрахтың эргелели.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторнуң 3—62, харысалгалыг редакторнуң оралакчызының 3—88, партийжи амыдырал пропаганда, кедээ ажыл-агый, культура болгаш амыдырал килдистериниң, бухгалтерияның—3—65, харысалгалыг секретарьның, үлетпүр болгаш транспорт килдизиниң 4—98, иштики информация, чагаа килдизиниң — 3 — 68.

ТС—02077. Культура эргелелиниң типографиязы